

KLÓFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 20 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre 7 korona.
Egy hónapra 3 k. 80 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 22 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre 8 korona.
Egy hónapra 3 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

Művelő főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, szeptember 22.

Oroszok véres veszteséggel minden fronton.

(Visszavettük a Smotrec kupot.
— Alló harcok Dobrudzsában. —
Florinánál megverték a bolgárok
a franciákat.)

Berlin, szeptember 21. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértá-
bornagy arcvonala:

A Sommetől északra, Courcellettől,
folytonosan több a kézigrántharc.
Flersnél, Leboeuftól nyugatra és Comb-
lestől északra, ellenséges részlettáma-
dásokat visszavertünk. Avancourtól
délnyugatra és Roichawesnesben csa-
pataink által támadás közben elfoglalt
területet elkeseredett harc után ismét
elvesztettük. Avancourtól délre tart-
juk az elfoglalt árkokat.

A német trónörökös arcvonala:

A Maastól jobbra fokozott tűzer-
ségi tevékenység mellett visszavertük
a Thiaumont (Fleury) szakaszban az
ellenség támadásait.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadseregének harcvonala:

Lucktól nyugatra az orosz gárda
más nagy erőkkel egyetemben foly-
tatta támadásait von Marvitz cso-
portjai ellen. Korinthiszánál a harc nem ért
véget. A 20 kilométer széles harcvona-
lon az ellenség több ízben megismételt
rohamai egyenként tökéletesen és újból
a legvéresebb veszteségei mellett meg-
hínsult.

Károly főherceg lovassági tábornok
hadsereg harcvonala:

A Narajowka mellett sikerrel foly-
tatjuk a harcot. A Kárpátokban az el-
lenség tegnap megismételte heves tá-
madásait. A Pantir-szoros környékén
és a Tatárka-szakaszon (Kirlibabától
északkeletre) elért helyi sikereitől el-
tekintve, mindenütt súlyos veszteségei
mellett visszavertük. Bana-Ludowa mel-
lett az ellenség hétszer intézett rohamot
állásunk ellen. Különböző német törzsek-
ből való vadászoknak Koes vezérőrnagy
vezetése mellett az ellenséges támadás
győzelemes visszaverésében kiváló részük
volt. A szeptember 19-án az ellenség
kezére jutott Smotrec-kupot rohammal
elfoglaltuk.

Erdélyi harctér:

A Vulkán-szoros mindkét ol-
dalan emelkedő határmagasla-
tokat megszállottuk.

Bukarest üres.

A bukaresti fényes paloták be-
hunyt szemekkel állanak a néptelen
boulevardokon s megadással várják
sorsukat. A csukott redőnyök, zárt
ajtók mögött nincs élet, legfeljebb
lent dohos pincéknek gránátbiztos
ivei alatt, patkányok társaságában vir-
raszt egy-két remegő koldusa az
életnek. Utcai élet legfeljebb a kül-
városok sárfészkei között van, ahon-
nan nem menekülnek el, mert a nyo-
mor sohasem tut a vész elől.

De hová lettek az utcai demagó-
gok, az üvöltő komédiások, kik a
korcsmagózós csőcselék előtt tüzes
pántlikát szórtak ki szájukon? Hová
lettek a szatócs miniszterek, kik ara-
nyakra cserélték be aprópénzüket, mi-
dön eladták a saját országukat? Hol
vannak a parasztnyuzó bojárok, kik-
nek aranyat ontott a buzafield s az
oláh paraszt verejtéke? Hol van a
szabad parlament, mely a legszebb
gondolatnak: a függetlenségnek volt
a szimbóluma?

Bukarestben nincsenek többé! Bu-
karestben Zeppelin bombáktól romba-
dólt házak, gránátölésérektől fölzag-
gatott utcák, s nyomorgó csőcselék
van, akik között orosz kard és kor-
bács teremt rendet és fegyelmet.

A háború rossz szellemei: az elva-
kult király, a dőzsölő királynő, a
megvásárolt miniszterek, a tajtékos
száju demagógok magára hagyták a
luxuriózus bűnös várost, amely fölött
be kell teljesednie az örök igazság
törvényének; száz év előtt még sár-
fészek volt Bukarest, a mai paloták
helyén mocsárvíz és homoktenger:
lesz belőle újra az, ami volt, s a hon-
nan kiemelkedett: sir, mocsár és ho-
mok! Hadd fussanak a sülyedő hajó
patkányai! Egészen mindegy, hol hu-
zódnak meg: kráterré vált sülyedő föld-
jüknél melyik zugán... A sorsnak
utól kell érni őket s ez az idő már nem
lehet messze. Északról és délről egy-
aránt szorul a kör a bujó vad körül.
A vulkáni hegyek tetőjéről magyar és
német katonák néznek már le a
messze oláh síkságra, melynek folyói
nemsokára vérről telnek meg s alvó
házai fölött vörös szárnyakon fog
szállni a vész.

S a rónaság, amelyen nyüzsgő
emberraj békén dolgozott, kiürül,
pusztává és néptelenné lesz, amint üres
és néptelen lett Bukarest s pusztaság
felett összezsap a pusztulás tengere, a
melyen tutajroncsokon uszik egy be-
sározott hermelin-köpeny és egy gaz-
dátlan korona...

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadso-
portja

A Dobrudzsában állóhare fejlődött.

Macedóniai hadszíntér:

Florina környékén a franciák a bol-
gárok sikeres támadásai alkalmával je-
lentékeny veszteségeket szenvedtek. A
várostól keletre bolgár lovasság meg-
támadta és szétszórta a bátrabb ellen-
séges gyalogságot. Számos franciát fog-
tak el és néhány géppuskát zsákma-
nyoltak. Kaimakoolan és Bioglona aro-
vonalon a szerbek többszöri támadását
visszavertük. Ludogori, első főszállás-
mester. (Miniszterelnökség sajtóosz-
tálya.)

Visszafoglaltuk

a Vulkán-szorosot.

— Papp ezredes magyar népfel-
kelőinek dicsősége.

Budapest, szeptember 21. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Románia elleni harcvonak

Petrozsénytől délre a Vulkán-szoros
mindkét oldalán emelkedő magaslatokat
visszafoglaltuk. Nagyszebennél és Er-
dély keleti harcvonalán csak előőrsi
csatározások folynak.

Károly főherceg lovassági tábornok
arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban az ellenség
a legnagyobb szívóssággal folytatja
Kirchbach Károly báró tábornok had-
serege ellen támadásait. A Breazánál
és a Pantir-nyeregűtől keletre előreugró
arcvonalszakaszokat kissé visszaszorította.
Máskülönben támadásai a védők vitéz-
sége következtében meghínsultak. A Kár-
pátokban küzdő és és kir. haderő közül
főleg a Papp ezredes derék magyar népfel-
kelő zászlóaljai érdemeinek említését.
A Narajovkánál is eredménytelen maradt
az ellenség minden erőlködése.

Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadcsoportha:

Terstyánszky vezérezredes hadse-
ségénél Pustanity és Zaturey között
Marvitz tábornok szövetséges csapatai
ismét erős orosz tömeglökéseknek vol-
tak kitéve. Az ellenség harcmodora,
mint mindig, a mély oszlopokban előre-
vetett támadó csapatoknak, amelyek
között a gárda is szerepelt, lelkisime-
retlen feláldozásában csúcsosodott ki.
Az ellenséget mindenütt a legnagyobb
veszteségek mellett visszavertük, csak
Swiainenytől keletre nincs még el-
döntve az ütközet.

Tisza István Románia bűnhődéséről.

(A képviselőház ülése.)

— Távirati tudósítás. —

A képviselőház a hossza nyult külügyi vitát, valamint **Andrássy és Apponyi** indítványai fölött való döntést ma befejezte. **Tisza István** gróf miniszterelnök kora délelőtt már a háznál volt, sok jegyzetet hozott magával, mert felszólalásra készül. Az ülés előtt az ellenzéki folyosóra ment, ahol **Apponyi Albert** grófot kereste fel. Néhány percig beszélgetett vele, mire **Apponyi** **Andrássy**hoz ment és vele tanácskozott.

Beöthy Pál elnök háromnegyed 11 órakor nyitotta meg az ülést. Miután megállapította, hogy szülésre senki sincs feliratkozva, a vitát bezárta.

Tisza István külpolitikáinkról.

Néma csendben feszült figyelemmel várva állott fel **Tisza István** gróf miniszterelnök.

— Amikor felszólalok — mondotta, — hogy a vita folyamán elhangzott fontosabb kérdésekre reflektáljak, arra törekszem, hogy felszólalásomban lehetőleg csak a napirendben levő tárggyal szoros összefüggésben álló főkérdésekre szorítkozzam. Nem terjeszkedem ki azokra a legkülönbözőbb konkrét momentumokra, amelyek a vita folyamán felmerültek. Amik a hadsereg viszonyaira vonatkozólag elhangzottak, erre rövidesen csak egy válaszom van: Ne méltóztassanak elfelejteni, hogy a háború kitörése óta hadseregünk fényes sikereit harcokat vívott meg óriási túlerőkkel szemben. (Ugy van, ugy van! a jobboldalon.) Egyes momentumok előretolásával ne igyekezzünk ezt a ragyogó képet eltorzítani, a sok kiontott vérnek kell, hogy gyümölcse legyen. Álljon ez a lélekemelő kép úgy az országban, mint a monarchia határain kívül épen és értetlenül, mert a monarchia életképességének a nagy megpróbáltatások esztendejében senkitől sem sejtett bizonyítékait szolgáltatott. Nem megyek bele a részletkérdéseknek taglalásába, koncedálom, hogy a kérdésekbe sok tévedés csuszhatott és egyes megtörtént dolgoknak a kelletténél nagyobb kielezése hozzájárulhatott a tévedésekhez. Figyéljék el nekem uraim nem vagyok az eltussolás álláspontján. Én is azt vallom a helytelen jelenségeket meg kell látni, hogy idővel levonhassuk belőlük a konzekvenciát. De mai napokban eme jelenségeknek folytonos nyilvános tárgyalása nem használ sem nekünk, sem azoknak a céloknak, amelyeket szolgálni kötelességük.

(Lengyel aspirációk.)

A ház előtt fekvő indítványok — folytatja azután a miniszterelnök — szoros összefüggésben állnak Ausztria álláspontjával, amelyet a delegációk összehívása ügyében elfoglal és szoros összefüggésben állnak az osztrák viszonyokkal. Nem kell csodálkozni azon, hogy a vita során tárgyalás alá kerültek az osztrák viszonyok. Odaát is minden bajért állandóan és rendszeresen egyes kormányfőket tesznek felelőssé. És ez nagy igazságtalanság. Az igazság érdekében kötelességem kijelenteni, hogy az osztrák miniszterelnök mindenkor teljes energiával legjobb tudásával képviseli az osztrák érdekeket s a mikor szükséges, még a magyar érdekekkel szemben is. Sajnálom, hogy itt a háznál érintették a lengyel kérdést. Különösen sajnálom, hogy **Ugron Gábor** egyoldalú és bírálólag foglalkozott e kérdéssel, amikor kiemelte, hogy a katonai és osztrák tényezők részéről hibák történtek. Nagyon nehéz a mai viszonyok között részletesen foglalkozni ezzel a

kérdéssel. A leghatározottabban kijelenthetem, hogy nincs olyan számottevő tényezője a monarchiának, amely ne a legnagyobb rokonszenvvel karolna fel a lengyel kérdést és hogy minden tényezőben megvan az a komoly törekvés, hogy a lengyel nemzet jogos igényeit és kívánságait kielégítse.

(Az erdélyi kormánybiztos.)

Szükségesnek tartom, hogy **Pallavicini György** ama vádjával foglalkozzam, amelyet az erdélyi kormánybiztos ellen hangoztatott, mint aki a súlyos ügyben nem tudott feladatának megfelelni és aki csak azért maradt a helyén, mert a munkapárt tagja. Kijelenthetem, hogy a kormánytól teljesen távol állott minden pártszempont. Kötelességem a „közismert abszolút tehetetlen kormánybiztos” az öt joggal megillető védelemben részesíteni. Ez az „abszolút tehetetlen kormánybiztos” Erdély egyik legkiválóbb tisztviselője és érdemei következtében jutott ebbe az állásba. Egész életét munkában töltötte, kiváló alispán volt Erdélyben és személyi tulajdonságai és képességei teljesen megvannak arra, amit ez az állás tőle megkíván. Ezekben a szomorú napokban, amikor sok száz ezer ember menekül, emberileg érthető is a hibakeresés.

Azonban az erdélyi kormánybiztossal szemben nincs jogosultságuk. Bárki lett volna a helyében, nem lett volna képes mindent rendben lebonyolítani. Nyíltan merem mondani, hogy a kormánybiztos mindent megtett, amennyit bárki az ő helyében megtehetett volna. Azt mondja **Pallavicini**, hogy adtunk melléje egy eszes embert tanácsadónak. Nem egy eszes embert adtunk melléje, hanem többet. Nem vezettek bennünket pártszempontok és érdekes férfiakat választottunk ki. Kijelenthetem, hogy ha Erdély egyik érdemes fiát betegség nem akadályozná, már régóta segítő társaként működne a kormánybiztos mellett. (Helyeslés a jobb oldalon.)

(Andrássy és Apponyi indítványai ellen.)

Ezek után rátérek felszólalásom tulajdonképeni tárgyára. Foglalkozom a napirenden levő indítvánnyal. A miniszterelnök azután ismerteteti az 1867. évi XII. törvényeikk megalkotásának előzményeit. Nem előre elkészített törvényjavaslat volt ez — mondotta — hanem a **Deák Ferenc** által készített feliratot osztották be paragrafusokba és ennek a következménye az, hogy a szöveg nem elég precíz és hogy különböző magyarázatok támadtak a törvény főbb szakaszait illetőleg. Így keletkezett a vitában annyiszor említett alkotmányosság kérdése. Ránk magyarokra nézve nem közönyös, hogy Ausztriában van-e alkotmányos élet és nekünk meg kell tennünk mindent hogy Ausztria alkotmányos életének rendes folyását előmozdítsuk. Ez bizonyos. Azzal azonban nem értek egyet, mint ha nekünk jogunk volna Ausztriában ezt ki is erőszakolni. Sokkal komolyabbnak tartom **Andrássy és Apponyi** képviselő urakat, sem hogy feltételezném róluk, hogy azt az abszurdumot kívánják tőlem, hogy én írjak át a külügyminiszternek és az osztrák miniszterelnöknek és kérjem a delegációk összehívását és azt a választ kapjam, hogy Ausztriába ez nehézségekbe ütközik és az ügy ad acta kerüljön. Ugy vélem, hogy az urak az indítványt azért terjesztették elé, hogy érdemleges lépéseket tegyen a delegációk összehívására. Miután azonban nézetem szerint az Ausztria belügyeibe való be-

avatkozást jelentene, nem fogadhatom el indítványukat. Az én felfogásomhoz közelebb áll **Apponyi** indítványa. (Mozgás a baloldalon) mert csupán törvényhozási intézkedést követel. A javaslatot ugyan nem tudnám magamévá tenni, de ha egyáltalában intézkedni kellene, akkor **Apponyi** által javasolt módot választanám, mert hasonlóan már 1897-ben szó volt. **Andrássy** azt mondja, hogy a háborúban még szükségesebb, hogy a közös kormányt ellenőrizzék mint béke idején. Ebben feltétlenül igaza van, de meg kell nézni az érem másik oldalát is. Helyes-e a világháború közepette megbolygatni oly közjogi kérdéseket, amelyek megbolygatása kiszámíthatatlan következményekkel jár. **Bartha Ödön** képviselő azt mondotta, hogy a külügyminiszterre befolyást nem mint a miniszterelnöknek, hanem a magyar kormánynak kell gyakorolnia. Elvben ez teljesen helyes. De az élet azt a gyakorlatot fejlesztette ki, hogy a külügyminiszterrel való folytonos érintkezés a miniszterelnökre hárul és a végrehajtás mikéntjét a miniszterelnök tartja szemmel. Megnyugtathatom **Apponyit**, hogy a monarchia az amerikai Egyesült Államokkal szemben egyáltalában nincs a duzzogás álláspontján. Semmiféle oly incidens nem volt a külügyminiszter és az Egyesült Államok nagykövete között, a mely az ő felfogásának indoklásul szolgálhatna. A monarchia összes illetékes tényezői nagy súlyt helyeznek arra, hogy az Egyesült Államokkal jó viszonyban éljünk.

(Belső szövetség Németországgal.)

— Örömmel akárhazom **Károlyi Mihály** gróf ama kijelentését, hogy a fennálló szerződések végrehajtását, az azokhoz való hűséges ragaszkodást kívánja. Nagyon helyes volt ez a kijelentés, ama tendenciózus törekvésekkel szemben, amelyek az én és pártom állásfoglalását úgy akarják kiszínezni és feltüntetni, mintha mi szerződést akarnánk szegni. Ha a képviselő ur azt mondja, hogy a hármasszövetség megbukott, úgy formalisztikus értelemben elfogadhatom. Olaszország kiválása által a hármasszövetség természetesen megszűnt hármasszövetség lenni aritmetikai szempontból. A dolog lényegét politikai szempontból véve, a német birodalom és a monarchia közötti szövetség képezte az egész alakulásnak a gerincét. Olaszország csatlakozása örövendetes erőtámasznak látszott. Monarchiánk jövője és biztonsága, valamint jövő fejlődése szempontjából a szövetség ma is változatlanul fennáll és biztosítva van. (Igaz! Ugy van! kiáltják a jobboldalon.)

Hook János: Csak hogy kettős szövetség ez, de nem hármass!

Tisza István gróf miniszterelnök: Ha azt mondja, hogy a viszonyunk a német birodalomhoz megváltozott, ezt abszolút nem tehetem a magamévá. Ilyen élet-halál harc, ilyen óriási és dicsőséggel teli mérkőzés, mint amilyen a mostani, ha változtat valamit viszonyunkon, csak annyiban változtathat, hogy azt még bensőségesebbé teszi. (Igaz, ugy van.) Más tekintetben semmi irányban változás viszonyunkban be nem állhat. Nem vagyok hivatva, hogy a német birodalom helyett gondolkozzam, de megvagyok győződve arról, hogy a német birodalom minden komoly tényezője, a birodalom egyik legfontosabb érdekét abban látja, hogy a monarchiánk csorbitatlan erőben fennmaradjon. (Igaz, ugy van.) Ez adja nekem nemcsak a reményét, de biztos tudatát annak, hogy a szövetség a jelen háború lezárása után változatlan erővel, de még bensőbb viszonyban fog fennállani.

Románia bűnhődni fog.

Befejezésül rá akarok térni a román hadüzenet kérdésére. Most azonban csak röviden akarok foglalkozni ezzel. Apponyi azt mondotta, hogy nem voltunk készek a támadás pillanatában. Nagyon lesújtó lenne ez a kritika, ha nem gondolnók meg, hogy egy világháborúban állottunk, 3 fronton harcoltunk akkor, amikor a támadás megtörtént. Ismétlem, hogy részletekbe nem mehettek bele, de annyit mondhatok, akkoriban el kellett készülni lennünk és várnunk kellett egy óriási orosz támadást, amely utóbb be is következett. Augusztusban és szeptemberben olyan méreteken ment túl az orosz offenzíva kezdetének méretein is.

Egy hang: Mindig elkészünk!

Tisza István gróf miniszterelnök: Ha akkor százezer emberrel állunk lábhoz tett fegyverrel az oláh határon, akkor az orosz fronton megveretjük magunkat. Micsoda mardosó lelkiismereti furdalásokat kellett volna erre éreznie minden magyar embernek. Apponyinak ama másik megjegyzésére, hogy Románia mint támadó fél bizonyára a legkedvezőbb pillanatot fogja választani a támadásra, azt válaszolom, hogy mi tudtuk ezt, hogy olyan pillanatot választ, amelyet legkedvezőbbnek ítél. Mi azonban úgy bíráltuk meg a helyzetet, hogy az a pillanat, amelyet Románia megválasztott, nem volt reá nézve kedvező. Egyrészt azért, mert még nincsen készen, másrészt meg volt a mi részünkről minden előkészület arra, hogyha Románia megámad minket, ez ránk nézve veszedelmet jelentene. Ma már elmondhatjuk, hogy Romániának ellenünk irányított bűnös támadása végzetes könnyelműség volt az ő részéről önmagával szemben. (Zajos ellentmondások a baloldalon. Az elnök csenget.)

Ha ők megindultak ellenünk oly pillanathan, mely rájuk nézve nem volt kedvező, tévedésbe ejthettek bennünket, okozhattak szenvedéseket a határszéli lakosságnak, de bízom Istenben, hogy végeredményben csakis Románia fog lakolni azokért a sebekért, amelyeket orvítáadásában rajtuk ütött. Vissza fogjuk adni ezeket a sebeket és bízom Istenben, hogy Románia meg fogja szenvedni bűnös támadása következményeit. (Helyeslés és hosszan tartó taps a jobboldalon.)

Egyetlen célunk a győzelem.

A miniszterelnök zajos ünneplésének lecsendesedése után Andrassy Gyula gróf szólalt fel.

— Konstatálni kívánom — mondotta — hogy indítványommal kapcsolatban Batthányi Tivadar gróf, Károlyi Mihály gróf és Lovász Márton képviselő urak oly nyilatkozatokat tettek, amelyekért a felelősséget nem vállalhatom. Valamint történtek olyan közgazdasági és közjogi kijelentések is, amelyekben a 67-es pártállás azáltal bemocskolt vélemények fejeződtek ki. Ezek után pedig be fogom bizonyítani, hogy javaslatom visszautasított. Konstatálni kívánom, hogy javaslatom visszautasításával egy törvénybe ütköző állapotot tartunk fenn. Az olasz kérdésben már a döntés előtt illetékes helyen kijelentettem, hogy területi áldozatok árán is keresni kell a megegyezést. Romániára nézve azonban ilyesmiről egyáltalában nem volt szó. Sem három vármegyéről, sem semmi másról. Mondhatja-e ezt az osztrák miniszterelnök Ausztria területére nézve. Arról van szó, hogy a magyar parlamentnek egy bizottságát összehívják. És erre a magyar miniszterelnök azt mondta, hogy ez Ausztria jogaiba való beavatkozás. Ez egyáltalában nem az, sőt ellenkezőleg az ilyen kijelentések adnak jogot Ausztriának arra, hogy ügyeibe beavatkozzunk. Ez a közjogi hóbort.

Indítványomat csak egy esetben lehetne visszautasítani, ha a miniszterelnök kijelentené, hogy a kormány már magától is megteszi az intézkedéseket és latba veti alkotmányos uton befolyását, hogy a magyar törvény végrehajtsék. Nem tudom elképzelni, hogy az alkotmányos uralkodó ne hívja össze a delegációkat, mikor a magyar miniszterelnök terjeszti eléje a kérdést, mint az országgyűlés kívánságát, mint az osztrák közvélemény nagy részének óhaját. Azt mondani, amit a miniszterelnök mond, hogy hiába világosítjuk fel a nemzetet arról, hogy vezetése rossz, úgy sem hiheti, úgy sem segíthetünk a dolgon. Veszedelmes nézet, mert a lelkeket mérgezik meg az abszolutizmus bevalása által. (Helyeslés a baloldalon.) Miniszteri székéből így beszélni nem szabad. Romániát illetőleg az a kérdés, érvényesültek-e kellő időben a szükséges befolyások. Románia ma saját sirját ásta, mert a győzelmes Oroszország Románia végét jelenti. És még sem gondoltak Erdély evakuálására kellő időben, ezért volt a pánik és az ijedség. Ha tudták, hogy Románia támad és kellő katonaság nem állott rendelkezésünkre, miért nem evakuáltak idejében. Kíváncsi vagyok arra is, miért nem lehetett volna a Marosvonalat védeni. A legnagyobb hiba, hogy nem gyakoroltunk nyomást Romániára és nem összpontosítottunk minél több csapatot, a keleti határon, hanem e helyett a csapatokat az olasz határra vitték. Örök hiba, hogy nem evakuáltunk akkor és úgy a mikor és ahogyan kellett volna. Hogy Bulgária Románia ellen harebaszállott, ez nem momentán diplomáciai siker, hanem egy megalapozott tradicionális barátság következménye. Nem értek egyet Lovász Mártonnak ama kijelentésével, hogy Erdélyből ki kell vernünk az oláhokat és azután nyomban békét kell kötnünk. Az oláhok kiverésén kívül sok dolgunk van még, sok kötelezettségünk van, amelyek legfontosabb létérdekeinket szolgálják. Tartózkodni kívánok minden kritikától. Annyit azonban megmondhatok, hogy hadvezetőségünknek legnagyobb hibája az, hogy nem tudta biztosítani az összhangot a különböző hadvezetőségek között. Egyetlen célunk a győzelem, minden akaratunkat, minden erőnket erre kell összpontosítanunk. A mi helyzetünknek rendkívül előnyös volta az, hogy mi foglaljuk el Európa közepét, míg ellenségeink annak széleit. Erőnket odavihetjük, ahol azokra szükség van. Ugy veszem észre, hogy a parlamentben bizonyos diszharmonia kapott lábra. Pedig most össze kell fognunk és csak egy ellenséget ismerhetünk; azt, amelyik határaink ellen tört. Az ellenzék most is csak azért harcol, mert látta, hogy oly hibák és mulasztások történtek, amelyeket észre nem venni hazafiatlanság és kötelességmulasztás lenne. (A szónokot a baloldal élénk tapsokkal üdvözlötte.)

Az elnök az ülést 5 percre felfüggesztette.

Tehetséges és tehetetlen hadseregek.

Szünet után Apponyi Albert gróf beszélt.

— A miniszterelnök egyetlen érve Andrassy indítványával szemben nem más — mondotta — mint, hogy annak elfogadása Ausztria belügyeibe való beavatkozást jelentené. Más érve nincs. Azt mondja továbbá, hogy az én indítványom közelebb áll hozzá, mint Andrassyé, bár szövegéhez nem járulhat hozzá teljes mértékben. A miniszterelnök nem tartja továbbá alkalmasnak a mostani időt közjogi kérdések feszegetésére. Figyelmeztetni kívánom a miniszterelnök urat, hogy a miniszteri felelősség elsősorban egyéni felelősség. Ha az osztrákok saját alkotmányuknak gépét megállították, ezt megtehették, de annyira nem lehetnek il-

loyálisak, hogy kifogást emeljenek, ha mi a közös minisztereket akarjuk felelősségre vonni. A miniszterelnök ur mai beszédében azt mondotta, hogy ne homályosítsuk el hadseregünk dicső tetteit, mert ez nem áll a hadviselés érdekében. Távol áll tőlünk ez az igyekezet. A magyar katona dicsősége, a magyarság dicsősége ne homályosíttassék el, ne vegyíttessék a dolgok folyásába! Hazánk történelmi és erkölcsi tőkéjét növelni kell és senki sem veheti tőlünk rossz néven, ha az erkölcsi tőkét saját nemzedék javára akarjuk kiaknázni. A magyarságnak erkölcsi ereje nem jut eléggé kifejezésre. Vannak tehetséges vezéreink, ezek helyébe sokszor tehetetlenséget állítanak. A történelem még rehabilitálni fogja azokat, a kik justificáltak. Véget kell vetni annak, hogy ok nélkül pazaroltassék el az erőnk. A helyzet már a javulás útján van, de jobb szeretném, ha a hadvezetőség hiányait úgy lehetne pótolni, hogy magyar vezéreket állítsunk a hadsereg élére. Hiszem, hogy a háború után onnan vesszük a katonai vezéreket, ahol nagyobb, kipróbáltabb erő van.

Apponyi félbeszakította beszédjét, amelyet délután 4 órakor folytatott.

Délután 4 órakor Apponyi folytatta beszédét: A hadsereg kiegészítéséről beszél. A pótsorozásoknál a szervi bajosokat is bevetették, ahelyett inkább a jogosulatlan felmentéseket kellene visszavonni. Katonai intézményeknél, kórházakban, irodákban fölésszámban vannak frontszolgálatra alkalmas katonák. Beszedje végén azt mondja, hogy a hadvezetésen kívül most minden hatalom három férfi kezében van. A magyar miniszterelnök, az osztrák miniszterelnök és a külügyminiszter kezében. Ezek közül csak Tiszának van parlamenti támasza, de az is hat év előtt választott. Nem akarja lebecsülni a politikai értéket, de ha szólván volna Tisza helyében, akkor Tiszát nem tartaná nélkülözhetetlennek az ország nagy érdekei elintézésére. Az is kétségtelen, hogy Tisza politikai értéke most kisebb, mint a háború előtt volt. Nem volt-e eszerint jogosult az a várakozás, hogy a kormány az ellenzékkel együtt keresse a javítás eszközeit. Ha a többség azt hiszi, hogy az országban minden rendben van, ám vesse el az indítványt. De ha nem, akkor adjon módot, hogy a külügyekben az ellenőrzés megtörténhessék. (Taps balról.)

Érvényesülni fog a magyarság.

Ezután Tisza István miniszterelnök szólt fel: Kéri, hogy Pallavicini indítványát ne fogadják el, mert elfogadása bizalmatlanság a kormány iránt és a kormány lemondását vonná maga után. A felmentésekre nézve kijelenti, hogy a legnagyobb szigorra van szükség és ezt gyakorolták is. Természetes, hogy jogtalan felmentések becsusztatnak, tömegekről azonban nincs szó. Most folynak tárgyalások katonai körökkel, hogy a gondos rostálás érvényesüljön. A hatvanhetes alapon állók is kívánják, hogy a magyar elem megillető helyét elfoglalja. Joggal remélhetjük, hogy eltűnik minden olyan bizalmatlanság, mely a magyar elemmel szemben megnyilvánul. Polemizál Andrassyval, azután a külügyi kérdéssel szól. Nem lehet abszolút kudarcokkal vádolni a külügyi vezetést. Sok érdemei vannak. Kéri, ne fogadják el az indítványokat. Apponyi és Andrassy félreértett szavait magyarázzák helyre, ezután a Ház többsége az indítványokat elvetette. A legközelebbi ülést keddre tűzték ki. Az ülés vége hét órakor.

Erdélyi főparancsnokságunknál.

(Románia minden számítása teljesen összeomlott.)

— Távirati tudósítás. —

Berlin. Koestler Adolf dr.-t, aki az oláh hadszíntérre utazik, az erdélyi osztrák-magyar főhadiszálláson fogadták. A haditudósító a szövetséges főhadparancsnokság több vezetőségével beszélt és rendkívül érdekes kérdésekre kapott felvilágosítást.

— Épen megérkezésem napjának estéjén kapta meg a főhadiszállás a dobrudzsai diadal híret és természetesen rögtön az oláh hadszíntér volt a fő beszédtema. Senki sem tagadta, hogy az oláhok erdélyi betörése fájdalmas érzéseket keltett, de katonailag nem tulajdonítanak neki fontosabb jelleget, noha nem titkolják, hogy hamarabb történt meg, mintsem várták. Azoknak az eszközöknek megvilágítására, amelyekkel Románia ellenünk dolgozott, közlöm egy vezérkari ezredesünk kijelentését, amely szerint Bratianu a hadüzenet napján azt mondotta bukaresti attasénknak:

— Semleges akarok, tudok és fogok maradni!

— A rövid lélekzetű oláh offenzívával szemben a szövetséges hadvezetőség hidegvérűen tette meg intézkedéseit. Három hét telt el a nagyhangon megkezdett támadás óta és a mi meghosszabbított keleti frontunk sehol sem ingott meg. Már ma megállapítható — mondotta vezérkari ezredesünk — **Románia minden számítása teljesen összeomlott.** Hazug orosz ígéretekre építve súlyos vereségek közt vesztette el a gazdaságilag és katonailag fontos Dobrudzsának nagyobbik felét. Az oláh népnek bűnhődnie kell ruszofil politikusaik gazságaiért, mert az csak természetes, hogy

Oroszország egész Romániát nem tekint másnak, mint *katonai terepnek, amelyen Konstantinápoly felé akar vonulni.*

Vezérkarunk megállapította, hogy az oláh katonák Dobrudzsában magasabb parancsnokságaik parancsára lötték halomra a bolgár lakosságot, melyet szisztematikusan irtanak ki.

A főhadiszálláson tudtam meg, hogy mily hazugok az orosz jelentések számadatai a mi veszteségeinkről. Láttam a feltétlenül megbízható számításokat és e szerint június 4-től augusztus elejéig, amikor Brussilow offenzívája elhalt, az óriási fronton nem vesztettünk többet, mint *százezer embert, tehát négyszer kevesebbet, mint az orosz hazug jelentések mondanak.* Az entente egy másik hazugságának is láttam egy eleven cáfolatát, amennyiben az osztrák-magyar főhadiszálláson lévő német tiszték magatartásából győződtem meg arról, hogy a szövetséges vezérkarok testvériesen simán és surlódások nélkül dolgoznak együtt és össze.

— A főhadiszállásra utaztamban Budapestet láttam zászlódiszben. A magyar főváros ujjongott a dobrudzsai győzelemért, de láttam felvirágozott vonatokat az ország belsejében, daloló katonákkal, friss emberanyaggal, épen úgy, mint ma egy éve, amikor a szövetséges seregek nyomában Magyarországon át a dicsőséges balkán hadjárat színterére mentem.

„Nívótlan” az oláh hadsereg. (Menekülnek a miniszteriumok Bukarestből.)

— Távirati tudósítás. —

Bern. A Times a dobrudzsai harcokról a következő rendkívül érdekes sorokat írja:

Az oláh erők akcióba lépését is tervbe vették, de a jelek szerint ennek a hadseregnek az aktivitása alul maradt a vártnál. Az oláh vezérkar operációs tervéből hiányzik az egységes és nagy koncepció, mely az általános harctéri helyzetnek megfelel és hiányzik annak a felismerése, hogy a háborúnak ebben a fázisában a hadműveletek mind emberben, mind hadianyagban tömegekre támaszkodnak. Erőiknek észak felé való mozgásával levegőhöz juttatták a bolgár-német iniciatívát. A mozgó és stratégiai mozzanatokkal gazdag harcokban kétségkívül a német vezetés érvényesül, s a német sikereket csak a tömeg-erők hatása állíthatja meg. Nem kételkedünk abban, hogy a német-bolgár offenzíva megállítására orosz erők vonulnak fel, de kétségtelen, hogy a hadművelet elgondolásában hiba csuszott. Az oláh hadsereg teljesítképességéről eddig nem lehet véleményünk, mert önálló műveleteiben csak helyi teljesítményekre szorítkozott, az oroszokkal való együttműködésben pedig a műveletek súlypontját az orosz erők tették. Nem tagadjuk, hogy a bolgár csapatok mozgékonyasága

és támadó készsége a percben aránytalanul az oláh fölött áll, de azt hisszük, hogy a fárasztó harcok fölemésztik energiáikat és akkor elkövetkezik a balkáni operációk második fázisa: az orosz tömeg-erők érvényesülése.

Berlin. A National Zeitung jelenti az orosz határról. London, Páris, Pétervár és Róma között sürgős tárgyalások folynak Romániát illető rendszabályokról. Főleg arról van szó, hogy milyen méretű segítséget adjanak az oláh seregnek, minthogy az eddigiek elégteleneknek bizonyultak. Anglia Franciaország és Olaszország mellett kardoskodnak, hogy Oroszország küldjön új segítséget a Dobrudzsába. Oroszország azt mondja, hogy ezt csak a bukovinai operációk rovására tehetné meg és nem kívánatos, hogy a sikerrel kecsegtető hadműveleteket megakasszák azért, hogy a dobrudzsai sikertelen akciót ismét talpraállítsák. Ez főleg Sarrail feladata lenne. Valószínű azonban, hogy Oroszországnak mégis el kell szánnia magát, hogy erősítéseket küldjön Dobrudzsába, mert ez főleg orosz katonai célokat szolgálja.

Berlin. Az orosz határról jelentik: Romániában folytatják a szociálisták üldözését, eddig a román szociálista pártnak 36 bizalmi férfit tartóztattak le, akiket azzal vádolnak, hogy a nép közt lázítanak és a katonáskodás megtagadására szólítják fel. Mint a Steagul értesül, Take Jonescu sok felszólítást kap, hogy lépjen be a hadseregbe és menjen a frontra. Jonescu ezideig még nem válaszolt. Bukarestben különböző helyeken éjjelenként

vörös cédulákat ragasztottak fel, a melyeken a proletárokat a behívási parancs megtagadására szólítják fel. A kiáltványok azt állítják, hogy a bűnös kormány megvesztegetett és nagyzási hóbortban szenvedő politikusokból áll, akiket a cári kormány vezet a járőrszalagján. A háború csak a pénzre és hatalomra vágyó bojár osztálynak az érdeke, amely a munkás oláh népet ágyútöltelékek akarja felhasználni, hogy zavartalanul meggazdagodhassék. Bukarest kiűritése rendszeresen folytatódik. A hadügy-, igazságügy- és kereskedelemügyi miniszteriumok levéltárait Galacba szállították, míg az egész belügyminiszterium már átköltözködött Jassyba. Bukarestben több fosztogatás történt, a melyben katonák is részt vettek.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* **Kik bérleltek.** Tegnap járt le az aradi színház régi törzsbérletének joga, tegnapig bejelentették igényeiket a régi bérlet között báró Andrányi Károlyné, báró Bánhid, báró Neuman Dániel, báró Neuman Adolf, báró Neuman Alfréd, Kintzig János főispán, Jakabffy Zoltánné, özv. Fábán Lászlóné, Kövér Márton, Tenner József, Zerkovitz Rudolf, özv. Gelinger Károlyné, Hubert Józsefné, Nattland Bernát, Nattland Matild, Weisz Márkus, dr. Pálmay Lajos, Rózsa Imre, dr. Paretz Gyula, Róth Zsigmond, Balogh Zoltán, Turay Béla, Igaz Sándor, Müller Károly. A bérlet eszköz-les nagyszámu új jelentkezőt hozott, nagy vonzerővel bír az új bérletre a hirdetett tömeges vendégfellépés és az újdonságok, a melyek mind bérletfolyamban lesznek. Bérlet a téli színház pénztárában lehet egész nap. Első előadás szombaton, e hó 30-án lesz.

* **A Kölcsey Egyesület téli szezonja.** A Kölcsey Egyesület irodalmi és közművelődési bizottsága Fényes Dezső elnöklésével tartott ülésében foglalkozott a téli idény szabadoktatásának és az egyesület tagjai számára tartani szokott felolvasások programjával. A bizottság elhatározta, hogy a tervbe vett analfabéta oktatást és szabadiskolák felállítását a jelenlegi háborús helyzet okozta nehézségek miatt egyelőre függőben tartja. A november hónap második felében kezdődő felolvasásokat dr. Cholnoky Viktor kolozsvári egyetemi tanár vezeti be. Ezután Pekár Mihály dr. a rokkant ügyről, Marczali Henrik dr. egy történelmi tárgyról, Gorka Sándor dr. egyet. tanár a folyékony levegőről tartana előadásokat; ezeket felváltva Takács Zoltán dr., Payr Hugó, Kacsóh Pongrácz, Alexander Bernát dr., Pekár Dezső dr. és gróf Teleki Sándorné (Szikra) előadásai követnék. Mindezen előadásokat aradi irodalmi és zenei kiválóságok előadásaival fogja az egyesület egybekapcsolni. Ezekon kívül a kulturpalota könyvtárának rendkívül gazdag és értékes anyagának ismertetése céljából ugynevezett könyvtári zsurok tartása van tervbe véve.

* **Szellemes Nordisk-vigjáték az Apollóban.** A vonatjáratok rendszertelensége ma is megakadályozza a szállítmányok pontos kézbesítését. Ennek tulajdonítható, hogy az Apolló-színház is kénytelen néha megváltoztatni műsorát, ami különben a publikumra nézve csak előnnyel jár, mert az elmaradt képek-helyeit olyan filmek mutat be az Apolló, amelyeket a fővárosi színházak is csak a jövő hónapban vetítenek. Péntekre „Az áruló szerep” című drámát jeleztek, de mivel még Koppenhágából nem érkezett meg, a direktió más-képpen állította össze az új műsort. „Vége a komédiának” című négyfelvonásos nagyszabású drámát mutatja be, amely a budapesti legelőkelőbb mozikkal októberi repertoárja fog szerepelni. A grandiózus drámában Tátjana Irarah játsza a főszerepet. Ezenkívül az új hadi-képek és egy szellemes Nordisk-vigjáték egészíti ki a műsort. „Grófné lesz a lányunk” a címe ennek a pompás vigjátéknak, amely telve van színporkázó szellemességgel. 3

Szerbia sorsa a hóditók alatt.

(Beszélgetés a nisi királyi biztossal)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Rendkívül érdekes intervjút folytatott a Vossische Zeitung egyik munkatársa Stephan C. Tschapraschikow volt bolgár meghatalmazott miniszterrel és egykori nisi királyi biztossal, ki jelenleg Berlinben tartózkodik. Az intervjú érdekesebb részleteit itt közöljük:

Hallotta-e már excellenciád, hogy a vitéz bolgár csapatok tegnap Mongáliába nyomultak s ezzel a Fekete tengernek egyik legfontosabb kikötőhelyét elfoglalták?

— Végtelen örömet szerez ön nekem ezzel a hírrel, amelynek stratégiai hatása egyelőre bekéthatatlan. Biztosíthatom önt, hogy egész Bulgária ujjong e siker felett.

A követ, aki hosszú ideig Ferdinánd cár titkára volt s a balkán háború után az első bolgár követ Belgrádban. Érdekes részleteket beszélt el Belgrád amaz utolsó napjaiból, mielőtt a szakítás és a hadüzenet megtörtént volna?

— Belgrád utolsó napjai a központi hatalmak minden követe előtt feledhetetlen emlékképen fog megmaradni. Én mindössze hat hónapot töltöttem Belgrádban, miután Nisben már 16 hónapig működtem. Ezért tréfásan „két háború közötti követ”-nek neveztek el. Én tudniillik 1915 szeptember 24-én hagytam el Nist, mint bolgár követ, hova én a szerb kormányval visszavonultam, hogy 30 nap múlva október 23-án, mint bolgár királyi biztos ugyanabba a Nisbe visszamenjek, amelyet röviddel azelőtt, mint követ hagytam el. Ami vitéz bolgár csapataink az ő gyors tempójukkal különös diplomata karriert készítettek nekem.

Ott volt-e excellenciád Belgrádban még akkor, midőn Hartwig orosz követ meghalt?

— Igen. Azon az estén, midőn Hartwig fél tizenkét óraker Giessel báró lakásán, az osztrák követségen, összeesett épen keresztülnéző fivéremet kísérttem ki az állomásra. Titkárom utánam sietett a pályaudvarra, hogy engem az eseményről értesítsen. Természetesen rögtön visszatértem a városba és Hartwig özvegyének palotájába siettem, ahol már az összes követek összegyűlekeztek s jelen volt a trónörökös és Pasics miniszterelnök is. Mindnyájan éjjel fél 2-ig maradtunk a gyászházban, ahonnan kormányomnak a sürgönyöket elküldöttem. Hogy milyen kényes volt egy bolgár követ állása Belgrádban, a következő dologból is látható. A Hartwig halálára következő reggel egy szerb lap a Male Journal vezércikkét közzétette, amelynek címe: „Egy tatár orgia” volt. E cikk azt állította, hogy Hartwig halálát a bolgár követség diszlokációjával ünnepelte meg. Midőn kíváncsi lettem a szerb kormány ezt hivatalosan megcáfolta, a lap kijelentette, hogy még a hivatalos demencia sem teheti mássá azt, amit munkatársa saját szemével látott. Csak azért mondom ezt el, hogy meggyőződjék arról a gonosz és hazug szellemről, mely a belgrádi körökben otthonos volt. Azt hiszem érdekes lesz, ha ön tőlem hallhatja, hogy a Nis körüli szerb lakossággal milyen barátságos lábon állottam. Nis 1876-ig bolgár volt. A szerbek csak Nis városát szerbesíthették el, de a város környéke nemcsak szívében, hanem nyelvén, szokásaiban és szokásaiban is bolgár maradt. Hagyjék el, nemsok fáradtságunkba került ezt a vidéket újra visszabolgárosítani.

Milyen kormányzati rendszert alkalmaz ön a szerbekkel szemben?

— Miután mi elhatároztuk, hogy azt a földet, amelyet fegyverrel meghódítottunk, meg

is tartjuk, a gondjaink alá került népeket a leghűségesebb és legbecsületesebb gonddal ápoljuk. Egész Szerbiában sem mi ellenünk, sem osztrák-magyar fegyvertársaink ellen soha sem felkelés, sem lázadás nem támadt. Mindenütt iskolákat nyitottunk, a földmivelők számára a mezei gazdasághoz szükséges eszközöket bocsátottunk rendelkezésre és az országutakat újra helyreállítottuk. Azonkívül megtiltottuk, hogy élelmiszereket és anyagokat Szerbiából ki lehessen vinni, még Bulgáriába sem, úgy hogy például Nisben jobban és olcsóbban lehet ma élni, mint Szerbiában. Az aratás Szerbiában oly jó volt, hogy az ország maga élelmezheti magát és segítségre nem szorul.

Amint látom, excellenciád a német vaskeresztet diszítja. Kegyeskedjék megmondani, milyen alkalomból kapta a kitüntetést.

— Az a szerencse ért, hogy én készíthettem elő Szerbián keresztül a császár utazását Nisbe. Midőn a császár bolgár földre lépett, minden szív örömmel lobogott felé és a császár szavai Bulgária előtt felejtethetetlenek lesznek. A vaskeresztet akkor kaptam.

Es ha Romániát sikerül egy megvernünk, mint Szerbiát s arra a sorsra jutatnunk, mint ezt az országot, milyen reménységet táplál erre nézve a bolgár nemzet? Különösen ami a jövőt illeti?

— A közös győzelem Bulgáriának meg fogja hozni a nemzeti egységet és saját kultúrájának kiépítését. S miután macedonai kérdés többé reánk nézve nincs, a békés munkának ajánlhatjuk fel egész nemzeti erőnket. Német fegyvertársainktól, valamint osztrák-magyar szövetségeseinktől támogatva, hisszük, hogy elérkeztünk Bulgária aranykorához.

S végül még egyet excellenciás uram. Gondolja-e, hogy a ruszofil érzések végleg kihalnak a bolgár nemzetből?

— Ebben egészen biztos vagyok, a bolgár nemzet felismerte a jelenlegi szövetségeseinek értékét s hasznára is tudja ezt fordítani. Felismerte azt, hogy csak nyelvén szláv, de vérében ide tartozik a középeurópai nagy szövetséghez.

Királyhű a görög hadsereg.

(Távirati tudósítás.)

Belgrád. A 4-ik görög hadtest Belgrádon áttutázó parancsnoka Karkalos ezredes ezt mondotta egy újságírónak:

— Királyunk utasítása, hogy óvjuk meg a semlegességet. Ezt a feladatunkat megoldottuk. Illetékes helyről kapott utasítás folytán Kavalla várát ellenállás nélkül átadtam a bolgároknak és a németeknek. A mi helyzetünk tarthatatlanná vált, mert a szárazföldön is megszünt Görögországgal minden összeköttetés, miután a tengeren már 30 napja szünnet. Athénnel egyáltalában nem érintkezhetünk, értesítést nem küldhettem, utasításokat nem kaphattam. Mindezt mérlegelve határoztam el magam erre a mostani megoldásra. Utközben tudtam meg, hogy Zaimisz lemondott és utóda Kalogeropoulos lett, aki kiváló ember, királyhű politikus és a központiakkal mindig rokonszenvezett. A hadsereg kilencven százaléka királyhű, a többi tíz százalék Venizelista, azonban a királyhoz ezek is hűek, csak az a kívánságuk, hogy Venizelos jusson a kormányra.

Athén. A négyes entente követei együttesen jelentek meg a királynál audiencián.

Nagyszebenből megmentett — bekecs.

(Oláh hullák száza a város előtt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború ezer változata, története, világrengető zűrzávára szinte mindennapiakká torpiti a legkülönösebb eseményeket, amint ezer hurok hangszerén ezer és ezer új melódiát játszik s ahogyan fűtőszögünkbe a legfantasztikusabb dolgokat is eleven valóságnak sorakoztatja. Az alábbi történet is fantasztikus színekkel van átfestve, mert szól egy emberről, aki uttalan utakon, trénszekerek, menetelő csapatok, menekülő népek tömkelegén át neki vág az ellenség tüze, gránátja, vasa veszélyeztetett földnek, megkeresni az elhagyott — téli kábitját.

Az oláh betörés menekülésre kényszerítette K. nagyszebeni állami tisztviselőt is. Családjával Aradra jött s itt talált otthont az elhagyott helyett. A gyors menekülés fejvesztett kapkodásában neki is, csak úgy elmaradt minden holmija, mint a többi százezernek, akiktől legfeljebb abban különbözött, hogy — minden egyben kívül — nem az otthonhagyott értékeiből holmijait siratta, hanem a — téli kábitját.

— Jófele góbé bekecs, talitarka székely bárány gyapjuja adja a melegét. Visszamegyek érte, vissza én; — mondogatta K. — nem hagyom az oláh kezére!

Uttalan utakon, trénszekerek, menetelő csapatok, menekülő népek tömkelegén át nem is hagyta, el is hozta. Tegnap érkezett vissza Nagyszebenből, megjárta az ellenség veszélyeztetett várost, s megjött a bekecseszel, meg olyan diadallal, mintha legalább is a Bruckenthal muzeum milliós kincseit hozta volna magával.

Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetést folytatott K.-val, aki érdekes dolgokat mondott el Nagyszeben mai állapotáról.

— E hó 19-én hagytam el Nagyszeben, ahol a hivatalos evakuálás után is egy egész csomó tisztviselő, hivatalnok ember és polgár maradt. Nem érdekeltlen talán megjegyeznem, hogy ezeket a tisztviselőket, valamint az ott maradt nyugdíjasokat az ismert nevű Albina pénztárat fizette ki, s így tehát nem felel meg a valóságnak az az általános elterjedt hír, hogy az Albina is menekült.

— Nagyszeben, jöllehet állandóan ellenséges tűz alatt áll, alig-alig rongálódott meg. Ennek oka talán az, hogy az oláhok csak a legkisebb kaliberű ágyukból lövik a környékben lévő állásainkat. Ellenben a mi tüzérségünk már két ízben is lekergette s új állásokba kényszerítette az ellenséges tüzérséget a szent erzsébeti hegyekben.

— Nagyobb kényszerítésre Nagyszeben körül még nem igen került a sor. Az oláh csapatok ugyan már megpróbálták támadásba menni át, de minden eredmény nélkül. Az egész támadás összeomlott a mi erőteljes gyalogsági tűzünkben. Hogy mekkora lehetett ez a tűz, arról csak annak van fogalma, aki látta a temetetlen hullák százaival borítva a török dombokat.

— Katonánk igen erőteljes munkát fejtettek ki a nagyszebeni és környéki értékeiből holmuk elszállítása körül is.

Rengeteg gabona, liszt és egyéb élelmiszer került már elszállításra eddig is. A hadvezetőség — a sok nehézség dacára is — mindent elkövet az ekzsponált város biztosítására.

Lelkes készséggel, ragyogó szemmel dícséri K. vitéz katonáinkat, az őrtálló székely fiukat, akiknek véreből való vér ő is, a kis szürke tisztviselő, aki igazi góbé észjárással és góbé virtussal hozta el szülőtte földjéről a — téli kábitját.

Erdélyi műkincsek a Nemzeti Múzeumban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Már napok óta nagy ládák érkeznek Budapestre a Nemzeti Múzeumba. Ezek a ládák az Erdélyből megmentett műkincsekkel vannak tele. Kolozsvárról, Gyulafehérvárról és Marosvásárhelyről elhozták csaknem az összes műemlékeket.

Radisics Jenő, az Iparművészeti Múzeum igazgatója és Gulyás Pál dr., a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának másodfőadója utazott el Erdélybe és intézkedett a fővárosban szállítandó tárgyak dolgában.

Gulyás Pál dr., aki már hazaérkezett és a következőket mondotta az erdélyi műkincsek megmentéséről:

— Radisics Jenő igazgató urral együtt utaztam Kolozsvárig, ahonnan én tovább mentem. Nyitott szekérrel jutottam el Marosvásárhelyig és ezt a rövid utat, amely máskor kocsin négy-öt óra hosszágú tartott, másfél nap alatt tettem meg. Az egész útvonalon végig még most óriási a népvándorlás. Marosvásárhely csaknem teljesen üres, noha a lakosság nincs veszedelemben és a város kiürítését nem is rendelték el.

— A kolozsvári erdélyi múzeum műkincseinek biztos helyre való szállítása iránt Posta Béla igazgató idejekorán intézkedett. A tudományegyetem egyesített könyvtárának nagyerékű gyűjteményét 35 ládába csomagolva már utnak indították a Nemzeti Múzeumba. Erdélyi Pál dr. igazgató fáradtságos munkát végzett ezzel. Elküldték a régi nemesi családok gazdag levéltárát, az örökbecsű régi kéziratokat és nyomtatványokat, melyeket a régi jellegzetes, disznóbőrrel bevont vaspántos levelesládákba csomagoltak.

— Marosvásárhelyen a református kollégium műkincseit szintén jókor becsomagolták és felküldték a Nemzeti Múzeumba. Elhozták Bolyai Farkas világhírű matematikus értékes kéziratait is. A remek szép marosvásárhelyi kulturházban állami letétként elhelyezett pompás képtárt visszazsárolták a budapesti Szép-

művészeti Múzeumba. A kulturház üvegfestésű ablakait, amelyek Nagy Sándor tervei alapján készültek, leszedték és Krisch Aladár bronz faldíszítményével együtt szintén Budapestre küldték.

— A híres Teleki grófi könyvtár elszállítása iránt a grófi család jószágigazgatója intézkedett. Ebben a könyvtárban egy Corvinkodeksz is van. A több száz ezer könyvet és kéziratot egyik fővárosi bank páncélszekrényeiben helyezték el. Idehozták Teleki Samu gróf műkincseinek javarészét is, kéziratokat, metszeteket, amelyek harminc lúdát töltenek meg. A grófi család történelmi becsű levéltárát szeptember 2-án két vasuti kocsira rakatta Bias Zoltán levéltáros. Ezt a levéltárat a Nemzeti Múzeum egyik külön szobájában helyezték el.

— Külön megemlítést érdemelnek a gyulafehérvári műkincsek. Ezek közt van például egy IX. századbéli aranykódex, amiből mindössze csak néhány példány van a világon. A Budapestre szállított gyulafehérvári műkincsek közt vannak glosszák, magyar nyelvemlékek a XIII. századból és egyéb pergament-kéziratok. A székesgyház összes műkincseit a győri székesegyház kincstárában helyezték el. Az egyéb kéziratokat, régi nyomtatványokat Szentiványi Róbert könyvtáros szintén utnak indította Budapest felé. Megemlítendő, hogy a gyulafehérvári Batthyány-intézetet, amelyben ezeket a műkincseket őrizték, 1798-ban alapította Batthyány Ignác erdélyi püspök. Itt volt a többi közt Salustius X. századbéli kézírata is, valamint a híres Döbrentei-kódex, amelyeket szintén Győrbe vittek. Az alsófehérmegyei történelmi egyesület múzeumát, amely különösen római régiségekben gazdag, nagyrészt a Nemzeti Múzeumba vitték.

— A sepsiszentgyörgyi híres székely múzeum tárgyait már teljesen becsomagolták, amikor vész hírek érkeztek az oláhok betöréséről. Sajnos, ezek elszállítására nem jutott idő és így a múzeum oláhok kezére került. Nagyszendrőről, amely Nagyszeben mellett van, sikerült még idejekorán elhozni egy rendkívül értékes szentségtartót és kelyhet.

mány a kezünk közül. Azonban „Viedeant Consulés”.

Nincs az a jóbarát, aki a dobrudzsai győzelem jelentőségét jobban ki tudná domborítani és dicsőíteni, mint ez az önkéntelen kommentárja egy ellenségnek.

Bécs. Ama körülmény következtében, hogy a szövetségesek, mint tegnap jelentették, benyomultak az oroszok és oláhok dobrudzsai új védelmi állásába, az ellenfélnek ez állásokban való megmaradása már komoly veszedelemben van és nagyon valószínű további visszavonulásuk. A cernavodai vasut, mint megbízható hírek mondják, már a messzirehordó német ágyúk tüze alatt áll és már megszűnt a vasuti forgalom ezen az egyetlen vonalon, amely Dobrudzsát a hátsó vidékekkel összeköti. A nehéz tüzéség lövedékei alighanem elérik már a több mint 900 méter hosszú vasuti hidat is, mivel Rasovától csak tizenhat kilométernyire van. Még ha az oroszok valóban jelentékeny segítő csapatokat küldtek is Besszarábiába, azoknak előretörése Dobrudzsába az ott lévő hadsereg nehéz és zavart helyzete következtében még sem hihető. Az oláh hadsereg helyzete egyre kényesebb lesz, a védelem a keskeny arcvonal ellenére is mind egyre nehezebb. Románia nemcsak hogy hasznát nem hajtotta az ententenak, hanem inkább zavartabbá tette a helyzetet, sőt Pétervárról már attól félnek, hogy az oláh beavat-

kozásnak kedvezőtlen visszahatása lesz a keleti front egész helyzetére.

Zürich. Svájci lapok jelentik Pétervárról: A román vasut igazgatósága a bukarest—cernavodai és bukarest—gyurgyevói vasútvonalakon 18-ától kezdve a forgalmat megszüntette.

Krisztiania. A Morgenbladet című lapban Nørregaard órnagy a többi közt ezt írja: Az oláhok egyre arról beszélnek, hogy frontjuk északkeleti részén a Maros és az Olt felső völgyeiben állandóan előrehaladnak. De nekik meg van az a szokásuk, hogy egyazon eseményről kétszer és háromszor is jelentést tesznek. Ez azoknál, akik nincsenek alaposabban tájékozva és a sok idegenhangzású nevet nem keresik ki a tőrképen, azt a hatást kelti, mintha az oláhok mindig új hődlést tennének. Ilyen módon Orsovát kétszer, Gyergyószentmiklóst és Oslkszerredát meg éppen háromszor foglalták el. A valóságban némi előhaladást tettek a front e részén, de ez korántsem olyan jelentékeny, a mint a mennyire a győzelmi jelentések nyomán föltehető lenne.

Agyuval sem lehet előre hergetni az orosz katonát.

— Távirati tudósítás. —

Bécs. Az oroszok Pinsktől délre frontunk ellen szakadatlanul megismélik tömegrohamukat. Helyenkint az orosz katonák megtagadták az engedelmisséget és még ágyuktól, vagy gépfegyverektől lövetve sem akartak rohamozni. Természetes, hogy az oroszok eredményt sehol sem tudtak elérni és mindenütt borzalmas veszteségeket szenvedtek.

Bern. A Le Journal írja: Kétségtelen, hogy elérkeztünk a háború végső kifejlődéséhez, melynek el kell hoznia a döntést. A döntést a tömegek erőszakolják ki, melyeket a harcoló felek a frontra tudnak vetni. A háború ebben a fázisában elvesztette a stratégiai és taktikai szabadságát, elvesztette hadművészeti jellegét és a mögötte csoportosuló agymunka nem egyéb mérnöki számításnál, mely egyszerűen az anyagnak miként való felhasználását szabályozza. A taktika és a stratégia mozgást feltételez és ott kezdődik a mozgásnál, de ott van a vége is. A mi frontunkon megszűnt a mozgás és a materiák küzdelme váltotta föl. A német állások ép úgy, mint a mieink, csak tüzéséggel dolgozhatók fel, de ezt a munkát a gyalogságnak is ki kell egészítenie, ami olyan borzalmas erővesztéssel jár mind a két félre nézve, amely fölér a mesterséges elvérzéssel. Kétségtelen az is, hogyha a küzdelem megáll, megfulladnak a műveletek és a döntés kitolódik, már pedig egy általános elernyedés előtt kell azt kiprovokálni. A kérdés tehát az: ki mennyit és mennyi ideig tud erőben s anyagban szállítani ehhez a küzdelemhez? Mi franciák kitartunk az utolsó emberig és az angolok is ugyanezt hirdetik. A probléma kulcsa az, hogy Németország mennyit tud még latba vetni? Amennyire egy ellenséges állam viszonyait ismerhetjük, tudjuk, hogy ott is rendkívüli módon igénybevette a háború az emberanyagot, anélkül azonban, hogy a veszteséget katasztrófálisnak nevezhetnénk. Németország is érzi a döntés közeledését és ahhoz teljesen új hadsereget szervez, ifjúságának egész bevonásával. A végső küzdelem olyan lesz, amilyent még nem látott a világ. És erre készülnie kell mindenkinek. Ebben a háborúban annak van és lesz igaza, aki méretetvén, erősebbnek találta magát. Minden egyéb csak illúzió.

Humor az oláh hivatalos jelentésekben.

— Távirati tudósítás. —

Lugano. A Tribuna ma érkezett reggeli lapjában „Viedeant Consulés” címmel vezércikket írt, amelyben a következőket mondja: „Azt kérdezzük: amikor a szövetséges hatalmak az oláh intervenciót provokálták és megengedték, azt akarták-e, hogy a főleg Magyarország ellen irányuljon. Számoltak-e azzal az új problémával, amely Dobrudzsában merült fel? Tisztában vannak-e azzal a veszéllyel, amely akkor keletkezik, ha ellenségeink a Dobrudzsában döntő győzelmet aratnának? Számoltak-e azzal az elmaradhatatlan visszahatással, amelyet egy ilyen győzelem a szalonkii frontra gyakorolni fog, ha Bulgária, amelyet Németország és Törökország támogat, amelyet Berlinből ellátnak politikai és stratégiai tanácsokkal, ráveti magát a szalonkii frontra, hogy kiparirozza az ellene készülő halálos ütést? Tisztában vannak-e a négyes szövetségi hatalmak, különösen Oroszország és Románia a dolgok állásával és el vannak-e készülve, hogy azokkal szembe is nézzenek? Még nincs minden elvesztve, még nem siklott ki a zsák-

Meggyalázták a franciák a görög királyok sírját.

(Athénből megszökött urak elbeszélése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Három görög előkelő uriembernek el kellett Athént hagynia és viszontagságok után Berlinbe érkeztek. E három görög ur egyike, ki két héttel ezelőtt hagyta el a görög fővárost, elutazásáról s a görögök hangulatáról a következő érdekes benyomásokat és megfigyeléseket mondotta el:

— Három nappal ezelőtt érkezünk meg Berlinbe, miután Athéntől Berlinig 14 napig utaztunk szakadatlan izgalmak között. Ez az utazás állandó életveszedelemmel járt az olaszok, franciák és szerbek között. Gyakran követtek bennünket utunkon olyan bandák, melyek ez említett uraságoknak szolgálatában állanak s egy ilyen társaság Gyparis vezetése alatt majdnem megközelített. Ez a Gyparis hírhedt gyilkos, akit halálra kerestek egy athéni utcái gyilkosságért, akit azonban csakhamar szabadon bocsátottak, miután francia tiszt lett belőle s azzal a tisztséggel bíztatott meg, hogy a futárokat elfogja. Az utról ma még nem beszélhetünk, de már is köszönetünket kell nyilvánítanunk a görög katonai hatóságoknak, amelyek védelmeztek bennünket és a monastiri, nisi és belgrádi német-magyar uraknak, akik minket szívesen fogadtak. Utunk alatt sok görög tiszttel és katonával beszélünk. Mindegyiknek szavából mély elkeseredés érzett ki, különösen a franciák ellen, nagy csodálat és tisztelet Németországgal szemben és vak bizalom s istenítő szeretet az „ő felséges komájuk” iránt. Tudvalevő ugyanis, hogy Konstantin király legifjabb leányának keresztelője alkalmával, 1913-ban, a görög hadsereget és tengerészetet hívta meg komájának. Ez pedig görög szokás szerint nagyon szoros szellemi rokonság.

— A magányos vad bandáktól járt hegyeken és tavak mellett találtuk mi az első német őrsöket. Mindenütt, főleg Bécsben kérdésekkel ostromoltak bennünket, mert mi vagyunk az elsők, akik Görögországot a nagy események után elhagyhattuk. A nagy háború kezdetén Görögország hangulata feltétlenül ententepárti volt. Ez nem is csoda, hiszen az entente nemzetei segítették az önállósághoz 80 évvel ezelőtt Görögországot. Németországban ellenben jó ideig csak a nagy hadsereg hatalmát tisztelték. Midőn azonban a háború folyamán a görögök arra eszméltek, hogy az entente csak a hazugságokban nagy, mindig nagyobb és nagyobb lett a tisztelet Németország iránt, különösen a hadsereg és a tengerészet körében. Görögország két táborra oszlott. Az egyikbe a lakosság kétharmada tartozott s ez ententepárti volt, a másik a maga egyharmad részével a központi hatalmak mellett törtélandzsát. Ez volt az első háborús év után a hangulat.

— Eközben ellentét támadt a király és Venizelosz között. Ez utóbbinak semmi eszköz sem volt rossz, hogy politikáját keresztül vigye, de minden akarata megtört a király vasenergiáján. S amint Mackensen mostani győzelme mutatja, mindaddig a királynak volt igaza.

— Tisztában kell lenni azzal is, hogy a görögök a bolgárokat mindig ellenségeiknek tekintették s így nem volt könnyű dolog Görögországra nézve túrni azt, hogy a bolgárok a görög földre is ráléptek. De a király itt is megtudta győzni nemzetét arról, hogy a semlegesség csak akkor lehet teljes, ha mindkét

félnek egyenlő szabadságokat adunk. Hogy a hadsereg teljesen a központi hatalmakkal és különösen Németországgal szimpatizál, arra nézve egy pár epizódot közlök. A franciák a demirhiszári nagy hidat minden ok nélkül felrobbantották, a Kavalla-hadseregére nézve az a kényszer állott be, hogy csak tengeri úton lehetett táplálékhoz juttatni. E hajókat azonban visszatartották a franciák, azzal a megjegyzéssel, hogy az élelmet Bulgária számára viszik.

Igy hetekig táplálkozott a hadsereg gyökerekből és fűvekből, de a görögöktől nem messze a franciák vígan ették a konzerveket s az üres dobozokat odahajigálták a görögök táborába. Egy újságíró, egy szalonikii entente újságban Konstantin király ellen hihetetlenül gyalázó cikket írt. Hat görög tiszt felelőségre vonta s megbotozta. A franciák a tiszteket ezért letartóztatták s 14 napig egy piszkos cellába dugták, hol a legméltatlanabb bánásmódban részesültek. Ismeretes végül a szalonikii görög garnizonnak internálása és a város kiszolgáltatása az ugynevezett forradalmi bizottságnak, mely azonban nem egyéb, egy lokális jelentőségű mozgalommal. Szabadon bocsátásuk után a katonák O-Görögországba tértek vissza, a tisztek pedig a királyhoz mentek, aki fogadta őket s köszönetét fejezte ki.

Még a halottakat is sértegetik. Szalonikiben összetűzés volt Delaportes ezredes és a francia tisztek között, miután ezek méltatlan módon

György király sírlán ütötték fel táborukat.

Egyáltalán az összetűzések görögök és franciák között napirenden vannak és pedig véres kimenetelűek is.

Sokat lehetne mondanunk, de egyelőre titok pecsétje zárja ajkainkat. Lesz idő — reméljük nemsokára, — mikor lehullnak a pecsét zárlatai és a központi hatalmak közvéleménye megfogja ismerni Görögország igaz érzelmeit.

LEGUJABB.

Ejzel 2 órakor érkezett
jelentés.

Bécs. A Külügyminisztérium kedden publikálja a román háborúra vonatkozó vörös könyvet. A sok fontos diplomáciai aktát tartalmazó könyvet érthető érdeklődéssel várják.

Stockholm. Oroszországba érkezett hírek szerint a bukaresti állapotok egyre világosabbak. Egész Oláhországban istentiszteleteket tartanak a hadiszerencse megfordulásáért.

London. (Hivatalos.) Augusztus hó 20-ikán Falkenhayn akkori német vezérkari főnök iratait zsákmányoltuk, amelyben azt mondja, hogy a lövedékek utóbbi időben történt felhasználása felülmúlja a termelés arányait. Kötelességévé teszi a katonáknak, hogy a helyzetet azáltal javítsák meg, hogy a felesleges lőszerpoecsekolástól tartózkodjanak, mert máskülönben a veszteségek kiegyenlítése új formációknak a harcúterén történt felállításával, lehetetlen lesz.

Nem lehet bennünket

kiéheztetni.

(A hus-, zsir- és kenyérfogyasztás korlátozása az egész országban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ellenségeink már két esztendő óta azzal ümitják önmagukat, hogyha másképpen nem, de gazdasági okokból megadásra kényszerítenek bennünket. Mivel katonailag sehogyse bírnak velünk, mivel látják, hogy csaknem az egész világ hadserege ellen dicsőségesen álljuk a harcot, mind hangosabban ordítják kiéheztetésünk lehetőségét. Különösen a hitvány Anglia hirdeti ezt a rögeszméjét. Az aljas és undorító terv azonban csődöt mond.

Németország nagyszerű gazdasági szervezettel felvértezve küzd az entente kiéheztetési taktikája ellen, mi pedig lassan-lassan követjük szövetségeseinket ezen az úton. Eddig nálunk alig kellett korlátozni a fogyasztást, most azonban meg akarjuk mutatni, hogy mi is tudunk olyan okos beosztással táplálkozni, mint a németek és mi is felkészülünk a leghosszabb háborúra. *Megmutatjuk, hogy Anglia és cinikusainak rút terve nem diadalmaskodik: bennünket nem lehet kiéheztetni!*

A kormány ma kiadott két rendeletét így kell értelmezni. Ma ugyanis két új rendelet látott napvilágot; az egyik a hus- és zsirfogyasztást korlátozza, a másik a termelő családtagjainak kenyérfogyasztását szűkíti le. Nálunk eddig is voltak ugynevezett hustalan napok, de ezeket alig vette komolyan a közönség. A hustalan kedden és pénteken ugyanis csak marha- és sertéshúst nem volt szabad kimerálni, azonban birka, bárány, szárnyas- és vadhúst, valamint halat szabadon lehetett árusítani s a vendéglőkben kiszolgálni. A zsirfogyasztást sem tiltották el eddig. A most megjelent rendelet radikális újításokat tartalmaz. *E hó 25-től fogva kedden és csütörtökön tilos szarvasmarhát, sertést, juhot, kecskét levágni, leszúrni, a kényszervágytól eltekintve. Minden szurdán és pénteken tilos húst akár nyers, akár feldolgozott (főtt, sült, füstölt, sózott stb.) állapotban eladni. Ugyanezen a napokon tilos a vendéglőkben és hasonló üzletekben hus felhasználásával készülő étkeket kiszolgálni, vagy készíteni. A rendelet hus alatt érti a marhának, lónak, házinyulnak, borjunak, juhnek, szárnyasnak, vadnak emberi táplálkozásra alkalmas összes részeit, kivéve a gyors romlásnak kitett belső zsiger részeket. A huskonzerv és a hentesáru is husnak tekintendő, tehát ezek eladása is tilos. A hét többi napjain a vendéglők stbi. üzletek egy személynek csak egyféle húst, ételt szolgálhatnak ki. E tekintetben a halat is husnak kell számítani. Ha azonban egy ételben csak 5 deka húst tesznek, az nem számít hus eledelnek.*

E szigorításokon kívül elrendeli még ez a rendelet, hogy *hétfőn tilos a vendéglőkben és a többi üzletekben sertésszissal, vajjal, növényi zsírral, olajjal, vagy emberi élvezetre alkalmas bármely zsírral főzni, sütni. E rendelkezések alól a belügyminiszter egészségi okokból (kórházaknak, gyógyintézeteknek) kivételt engedélyezhet. Katonai személyek élelmezésére rendelt husra eme korlátozások nem vonatkoznak, de a megrendelést katonai élelmezési biztos által kiállított bizonyítvánnyal kell igazolni. Aki a fentebb közölt rendelkezéseket megszegi, két hónapi fogházat és 600 korona bírságot kaphat.*

E rendelet alapján tehát ezután a következő tilalmas napok lesznek: *hétfő*: zsirtalan, *szurda és péntek*: hustalan, *kedd és csütörtök*: vágás nélküli nap.

A másik rendelet szabályozza a termelő (földbirtokos, parasztgazda) kenyér fogyasztását. Egy régebbi intézkedés megengedte, hogy a mezőgazdák kivétel nélkül fejenként és havonként 18 kg. gabonából készült kenyeret fogyaszthatnak. Ez a rendelet azt mondja, hogy ilyen sokat csak azok ehetnek, akik a mezőgazdasági munkát keresetképpen űzik: a nap-számosok a gazda családtagjai pedig csak akkor, ha tényleg mezői munkát végeznek és már elmúltak 15 évesek. A gazdaságban lévő többi személyek 14 kg.-ot fogyaszthatnak, míg a városi polgárok csupán 10 kg.-ot.

Bukarest kiürítése.

(Hivatalos szépitgetés. — Az orosz kancsuka uralma Romániában.)

— Távirati tudósítás. —

Stockholm. Bukarestből jelentik: Az Independance Roumain hivatalos magyarázatot tesz közzé, melyben hangoztatja, hogy úgy a román sajtóban, mint a közvéleményben gyökeret, vert annak híre, hogy Románia fővárosát más várost tesznek meg. A lap ezzel szemben kijelenti, hogy a főváros hivatalos áthelyezését jelenleg még nem tervezik. A román hadvezetőség mindent elkövet, hogy az ellenséges előnyomulás erkölcsi hatásai a várokozásnak ne feleljenek meg. — Ez a hivatalos közlemény nagyon rejtélyes, azonban azt mégsem tagadja, hogy a kormányhatóságok már tényleg elhagyták

Bukarestet. Ennek hivatalos közvéleményét csupán azért hagyták el, nehogy az a külföldön kellemetlen hangulatot idézzon fel.

Stockholm. A pétervári Börzenkuriernek jelentik Bukarestből: Romániában a politikai helyzet teljesen bizonytalan. A Dimineaca arról panaszkodik, hogy Romániában a legveszedelmesebb az orosz reakció elterjedése. Független, parlamentárisan kormányzott ország volt eddig Románia — írja a lap — s most a kormányzat korbácsból és kardból áll.

Stockholm. Bukarestben a helyzet naponta rosszabbodik. A fővárost képtelenek ellátni élelmiszerekkel. A közlekedési eszközök hiányzanak, csupán tejet szállítanak kocsikon a városba.

HIREK. LEGUJABB.

Röggel fél 3 órakor érkezett jelentés.

London. Henderson miniszter fia a harctéren elesett.

London. A lapok egyetemesen követelik, hogy a felmentetteket, akiknek száma egy millió hatszázezer, vizsgálják felül, nagy részüket a harcterekre küldjék.

Rotterdam. A kelet Macedóniában állomásozó görög osztagot a burgáriai Filipopolisba internálták.

Koppenhága. Párisból jelentik: A görög király elrendelte, hogy az athéni helyőrséget két zászlóaljjal erősítsék meg.

Páris. Dupport tábornokot Gratiannu tábornok helyébe vezérkari főnökké nevezték ki.

Budapest. Andrássy Gyula gróf ma este Bécsbe utazott folytatni a hetekkel ezelőtt megkezdett fontos politikai tanácskozást.

Páris. Az Havas ügynökség jelenti: A kamara külügyi bizottsága Leygues elnökletével a görögországi eseményekkel foglalkozott. Tanácskoztak az újonnan előállott helyzetről s azon eredményre jutottak, hogy az a határozott szilárd politika, melyet a múlt év huszonegyedikén átnyújtott entente jegyzék kifejezésre juttat, egyedül vezethet pozitív eredményre. Bármiképpen gondolkozzék az entente Görögország jövődó szerepéről sem tűrhetik el, hogy Athénben ellenséges összeesküvési központ álljon fenn. Kötelessége az ententének hogy leghatározottabb rendszabályokhoz nyuljon és a hadseregek biztonságáról valamint teljes mozgásszabadságról gondoskodjon.

Két balkáni „lángelme” beszélgetése.

— Távirati tudósítás. —

Genf. A Gazette de Lauzane értesülése szerint a Sarraill krízis kiélestedt s az entente csakis olyan tábornokot akar, aki kizárólag katonai feladatokat szentelne idejének. Ilyen Gourau. Párisban úgy vélik, hogy Sarraill folytonosan beavatkozik Görögország belügyeibe, s ezzel az entente érdekeinek árt.

Genf. Az Echo de Parisnak jelentik Londonból: A négyesszövetség

kikényszeríteni akarja a görög kormány politikai karakterének mellőzését. A helyzet annyira kényes, hogy a kérdésnek két nap alatt el kell dőlnie.

Bern. Pasics Chalkisz szigetén tartózkodó Péter királyhoz utaztában Athénban felkereste Venizeloszt, akivel hosszasan tanácskoztak. A Venizelosz párti lapok szerint Venizelosz Pasicsot azzal vigasztalta, miszerint Szerbia mihamar visszakapja régi területét, sőt megnövekedve és megerősödve büszkén kerül ki a megpróbáltatásból. Sajnos, hazája sorsa jelenleg annyira bizonytalan, hogy arról nem nyilatkozhatik ilyen büszkeséggel. Pasics kijelentette, hogy lehetetlen, miszerint Görögország ne találja meg a maga útját. Ami Görögországa, azt biztosan nem veszítik el, sőt ma holnap megkapják azt is, ami kell hogy Görögországa legyen. Pasics Venizelosztól szívélyesen elbucsuva a királyi palotába sietett, ahol azonban csak a látogatók könyvébe írta be a nevét.

Fogaras kiürítése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Fogaras tudvalevőleg néhány nap óta átmenetileg oláh kézre került. Serbán Miklós, Fogaras város képviselője, aki Fogarast csak pár nappal az oláhok bevonulása előtt hagyta el, a következőket mondta el:

— A fogarasiak, de maguk az ottani hatóságok is, túl korán menekültek el a városból, mikor még semmi veszedelem sem volt. Az ottmaradtak a rend fenntartására a városházán tartott ülésükön engem választottak meg polgármesterré és tizenkét tagu tanácsot is alakítottak. Mi aztán két molnárt bíztunk meg a lisztőrléssel, négy asszonyt a kenyérsütéssel, s így napjában kétszer friss kenyeret kaptunk. A hus árát kilogrammonként két koronában, a sajt és túró árát egy koronában állapítottuk meg.

— Érdeklődtem a fogarasmegyei falvak helyzete iránt is. Összegyűjtöttem a községek román papjait s azt a tanácsot adtam nekik, hogy nyugodtan maradjanak falvaikban, ne terjesszenek vész híreket, hanem intsék hűveiket rendre és nyugalomra.

ség jöjjön, maradjanak házaikban és ne beszélgessenek és barátkozzanak a román katonákkal. Biztosíthatom, hogy tanácsaimat meg is fogadták.

Szakvélemény a nagyváradi nőkről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nagyváradi korzóról zeng éneket egy nagyváradi színházi újság legutóbbi száma. Nem állhatjuk meg, hogy ezt a cikket ide ne nyomassuk. „Kissé nyersen mondja el, a mit mond, — de annál igazabban” — írja arról a cikkben egy nagyváradi napilap. Ha a váradiak helyben hagyták ezt az ítéletet, akkor minékünk sem lehet ellene egy szavunk sem. Ők csak jobban tudják! Olvassuk csak:

„A szegény újságírók úgy pörögnek éjszánkán az ágyban, mint a trendelli. A rossz lelkiismeret miatt van ez kérem, mert ők rontották el a várost; mindenkit mindig dicsérték a lapokban, mindenkit zseninek kiabáltak ki és Kohn Pintyóket a növendékhangverseny után művésznővé avatták a szerkesztő búcsik.

— Na, jó, jó, hát már ezen nem lehet segíteni, ez már így van bevezetve, de azt már meg muszáj írni, hogy mit csinálnak némely nagyváradi nők a korzón. Olyan kipucováltak és felöltözöttek, olyan keresztül festettek és levetkőzöttek, hogy a legbejegyzettebb pesti kokottok mint szegénykező naivák sütik le előttük a szemüket.

Egy utolsó kabaréleány azt mondta, hogy nem lehet Váradon sétálni; hölgyek úgy elrontották a katonákat, hogy egy rendes rossz nő, nem mehet végig az utcán. Ugy kokettálnak, hogy a szemükre húzzák a szájukat és huncutkájuk az orrukon hintáz. Nagyon izléstelenek ezek a nők, minden nap más színűre festik a hajukat és az arcuk színe minden ruhánál változik.

A menekültek gyalog jönnek az országon és tisztességes magyar anyák egy pelenkában hozták a gyerekeiket Brassótól Váradig. Tessék elképzelni, hogy elkeserednek földönfutó testvéreink, ha látják ezt a táncoló, képmosolygós korzót. Azt hiszik, hogy itt született hercegnők laknak.

Pedig nem is hercegnők, tessék elhinni. Az egyiknek a leányát a múlt télen toloncolták haza Pestől. Ott voltam Kemény Nácinál, amikor hozták. A másíknak a fivére sikasztó, a harmadik nagyon válogatós az ezredeken. Egyik este 4-es honvéd kell neki, máskor 70-es, majd huszár, tüzér s végül német hadtápos. De a legbosszantóbb mind kökött az a kis perfid, aki megelégedetten, üntelten és kihizottan sétál esténként a korzón, mintha nem volna háború és nem volnának hadseregszállítók.”

— Agai Adolf meghalt. Budapestről jelenti tudósítónk reggel négy órakor:

Agai Adolf, írói néven „Porzó” a Kisfaludy Társaság tagja, a Borszem Jankó volt szerkesztője, ma éjjel nyolevan éves korában elhunyt. Agait felesége révén rokonai kötelek fűzte Aradhoz. A nagy nevű író, a magyar tárcailrodalom megteremtője volt.

— A holland királynő egy tengeralattjárón.

Amsterdamból jelentik: Vilma, hollandiai királynő tegnap egy tengeralattjáró hajón utazott Ternenzemből Vlissingenbe. A királynő kíváncsiságára a tengeralattjáró parancsnoka jöllehet a tenger viharos volt, a nyílt tengerre vezette ki a hajót s az út felét a víz alatt tette meg. A királynő Vlissingenben, ahol a lakosság lelkes ünneplésben részesítette, nagy elragadtatással nyilatkozott a tengeralattjáró megtett útjáról.

— Zavargások Moszkvában. Berlinből jelentik:

Moszkvában a drágaság miatt tüntetések vannak. A rendőrség a tüntetőket szétszórta. Igen sok sebesülés történt.

— Izraelita istentisztelet. A templomi előjáróság közhírré teszi, hogy a péntek esti istentisztelet — további intézkedésig — fél hét órakor kezdődik.

— Papp ezredes magyar népfelkelő. Huszonöt hosszú hónap óta, hogy mindennapi olvasmányunkká lett Höfer nehéz szövege, a tenger kin s a tenger dicsősége katonás hirdetésében talán még sohasem éreztük azt a meghatódott elkégyelést, mint épen ma, amikor papírra tévődik a kurta jelentés, hogy a „Kárpátokban kőből és kőből haderő közt főleg Papp ezredes dörög magyar népfelkelő zászlóaljai érdemeinek említését.” Alomba síró harangok szelíd ging-gangja csendül ki a sorok közül, ahogy nekilendül a hangsúly: magyar népfelkelő! Magyar népfelkelő, az a szobornak formált csupa erő, csupa lélek, csupa szív, vénhedt harcos, aki két esztendő vérzivatarát tenger kinkódását megalapozottan végre eljutott oda, hogy kemény Höfer szövegben is tisztesség adatott neki. A mi szíveinkbe örök élő megbecsüléssel már régen berajzolódott nemes alakja, amelyre Krasznik, Komarov véres dicsősége Przemysl halál-vivódása, Lublin, Ivangorod, Janov pokoltüze s a Kárpátok fergeteg dulása rakta a legfájdalmasabb dicsőség patináját.

— Steiner Jakab halála. Arad egyik régi polgára, Steiner Jakab, Arad törvényhatósági bizottságának tagja, halt meg ma váratlanul. Az érdekes egyéni életét élő öreg ur ismert szereplője volt Arad közgyűlési termének, ahol viriliss jogon szokta a hangját hallatni. Steiner Jakab ugyanis vagyonos polgára volt Aradnak. Csanádmegyében szép nagy birtokkal, itt pedig magánházzal rendelkezett és a nyarat rendszerint a pusztáján szokta töltetni. Egész télen azonban a városban volt és ilyenkor a közgyűlésen minden fontosabb kérdésben felszólalt. A városatyák nagy figyelemmel hallgatták a szűrés tekintetű, körszakállas zömök férfiú beszédeit, mert azokból mindig a legnagyobb és dicsőrendő takarékosági elvek terjedtek szét a költsékeznit szerető közgyűlésen. Ő ellene volt a modern cifrázkodásnak: a vízvezetéknek, aszfaltnak, autobusznak, színháznak, villanynek. „Negyven évvel ezelőtt még csak méccsel világítottunk, mégis jól éltünk; igaz, hogy akkor még nem került egy ancug 80—100 koronába”, — mondta haragosan. Komoly vélemény nyilvánítását mindig áhítatos csönd kísérte. Az utóbbi években sajnos ritkán beszélt a közgyűléseken és akkor is röviden. A legutóbbi tizenöt esztendőben még négy hasonló komoly bírálatja volt a törvényhatósági bizottságnak: Avarffy Géza, Mittner József és Blaskovics Antal. Kár, hogy egyre jobban ritkul a sora ennek a tiszteletre méltó típusnak. Steiner Jakab különben a magánéletben is rendületlen kitartással vitte keresztül okos takarékosági elveit. Meg-meg állott a korzón és elnézte a divatosan öltözködő férfiakat, aztán fejcsóválva mondogatta: „Ez az X. ur egy évben hat nadrágot hord. Tanulhatna tőlem: én egy nadrágot hat évig hordok.”

— Munkaalkalom aradi asszonyoknak. A katonai ténparancsnokság szalmapokrócok fonásához nagyszámú munkaerőt keres. A fonásra a munkást megtanítja. Felhívom a hadbavomultak azon hozzátartozóit, akik ezen munkára vállalkoznak, hogy a népirodában a hivatalos órák alatt összeírasi cédulájukkal jelentkezzenek. Népiroda vezetősége.

— Szerelmi a. b. c. (Asta Nilsen film az Urániában.) Asta Nilsen, ki felett világraszóló művészetének annyi árnyalatát láttuk már a grandstülű művésznőtől, újabb kritikát mondannak fülösleges. Hogy a színház Franceska Bertini, Erna Morena mellett az Asta Nilsen sorozatot is megszerezte, azt azért tette, hogy alkalmat adjon a közönségnek az összehasonlításra. Az idei első Asta Nilsen film, melyet ma mutat be a színház az igazolja, hogy ez a csodálatos nő friss sneidigsággal, példátlan folényes művészettel játsza meg szerepének minden jelenetét. Ez a nő uralkodónőnek született, a film királynéjának és ha vannak is már vetélytársai Asta Nilsen mindég csak művésznő marad. A mai produkciója bizonyosságot tesz erről. — Franceska Bertini, kit a közönség már rég kegyeibe fogadott és a ki az „Odeje” óta kimondottan az aradi közönség kedvence, legközelebb a „Kamélias hölgy” Dumas mesterművében fog fellépni az Urániában.

— Veszélyes autózás. Új rendet kívánunk az aradi utcákon! A közgazgatási bizottság ülésén hetekkel ezelőtt szóba hozta egyik tekintélyes városatyja, hogy valóságos életveszedelem az aradi utcákon a gyalogjárás. Mikor ez a felszólalás történt, kevés automobil száguldott az aradi utcákon. Ujabbban azonban az automobilok száma legalább 50—60-mal megnövekedett, s ezek mindegyike szabad passzázásnak tekinti az aradi utcát; országútnak, amelyen akadály nélkül futhat, vagy bravuros rekkordot állíthat fel az gyorshajrásból. E sorok írója a mai napon is szemtanúja volt annak, hogy egy öreg urinót és két kis gyermeket, kik a Fehér Kereszt kávéház előtt járdáról a Városi kávéház elé akartak átmenni, egy ilyen száguldó giljotin csákraként elcsúszott. Esetlenül állapottok ezek, amelyeket az aradi rendőrségnek még akkor sem szabad eltűnni, hogyha azok az automobilok nem polgári személyek fejeit szédítik, hanem eráris tulajdonok s benne katonai személyek ülnek. De nemcsak a gummikereki automobilok száguldanak ilyen eszeveszett gyorsasággal, hanem a legnagyobb méretű s tömör talpu teherautók is. Az Andrassy-téren a többi száguldó jármű között ez nem is tűnik fel, ellenben a szűk mellékutcákon lakók máris panasszal fordultak jobbra-balra és szerkesztőségünkhöz is, a hatalmas járművek gyorsasága miatt. Amint ők állítják, a külvárosi szűk utcákon a tömör talpu nehéz járművek oly gyorsan haladnak, hogy a kis utcák kis házai megrepedeznek. Az aradi rendőrség vessen véget ezeknek az állapotoknak.

— Segítsük a menekülteket. Az erdélyi menekültek segélyezésére ujabbban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: Kolárovi János 10, Domány József és neje Steiner Jakab koszorúja megváltása címén 100, Abraham Mór 10, Fischer Arthur és fia 50. Az Aradi Ipartestület gyűjtése: Assael Károly 20, Balogh Dávid 20, Bérczi Pál 10, ifj. Czeiler István 20, Grallert Rezső 20, Szuppi Lajos 10, Cziráky Alajos 10, Morgenstern Gyula 10, Grid Sámuel 10, Müller József 20, Szántai Lajos 10, Varga Kálmán 5, Krisán Dezső 10, Glück József 5, Marüts és Pak 10, Stojakovits Milán 10, Bayer 10, Peháti Viktor 10 korona.

— A hölgyközönség figyelmébe ajánlom dus választékú kosztümszövet-raktáramat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet. 4958

— Központi szálloda díszesen renovált étkező szombaton, folyó hó 23-án este megnyílik.

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Hága. A lioni Nuovelist jelentése szerint Florina elfoglalásáról szóló hírek koraiak. A Monasztirból megérkezett hatalmas bolgár megerősítések beleavatkoztak a harcba és elkecsereedett küzdelmekkel megállították az előrenyomulást. A harcok még tartanak. A szövetségesek kényszerültek közvetlenül a város előtt megállni. A Florinát urakó magaslatokról a bolgár tüzérség a várost tűz alatt tartja. A Sarraíl balszárnyán harcoló szerbek előrenyomulása megakadt. Utnehézségek, hidak felrobbantása következtében, a hadsereget élelmezni rendkívül nehéz.

Genf. A Petit Journalnak jelentik Bukarestből: Ferdinánd király a hadsereg személyes főparancsnokságát letette, mivel sürgős ügyekben a kormány székhelyére kellett elutaznia. — (Fehát nem Bukarest a kormány székhelye. A szerk.)

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az oláh vezérkar hivatalos

jelentése: Csapataink Petrozánytól délre megszüntették a visszavonulást és elsáncolták magukat. Dobrudzsában az egész fronton élénk harcok folynak. Az orosz-oláh csapatok az ellenség összes támadásait veszteséggel visszautasították. Konstanzt az ellenség repülői bombázták. A Csernavoda vasutvonalától délre harminc kilométernyire, Enigeánál sikereket értünk el. A hadvezetőség által tervezett mozdulatokkal az ellenség főereje ellen fordultunk.

Olasz haretér:

Nagyobb harc nincs.

Délkeleti haretér:

Csapatainknál a helyzet változatlan. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

Hozzák Aradra a gyulai honvédeket.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Leveleket hozott Aradra a mai posta. Kolozsvárról jöttek a levelek a aradi katonák irták. A gyulai 2. honvédszállóegység pótkeretnek katonái, azok az „öreg fiúk”, akiket több mint egy éve Kolozsvárra rendelt a hadvezetőség. Ezeknek az „öreg fiúknak” legnagyobb része aradi ember, itt van a gyerekük, üzletük, házuk, családjuk, otthonuk — mindenük. Nekik ma minden bajával, nyomorúságával Arad az Eldorádójuk, vágyaiknak megállóhelye. A kolozsvári öreg kaszárnya falai soha se hallottak még annyi sóhajzást, mint amennyit mostanában az öreg népfelkelők bocsátottak a szívük legmélyéről az eráris levegőbe:

— Hej, ha én hazamehetnék Aradra!

— De nagy boldogság lehet Aradon katemáskodni!

Nem mintha a „boldogság” szónak volna itt a hangsúly, ne hogy azt higgye valaki: az Arad szót emeli itt ki a szegény öreg baka.

De bizony ehhez kevés vala a reménység. Ugy rendelték felsőbb hatalmak, hogy a pótkeret Kolozsvárról legyen, hát ott kell lennie. Ujabbban azonban reménységár lopódzott a kolozsvári kaszárnya falai közé. Ugy beszéltek a tiszt urak, hogy a pótkeretet elviszik Kolozsvárról. A hír elhatott az aradi öreg fiúk stru-zsáijához is s álmatlan éjszakák következtek:

— Hová vihetnek bennünket Kolozsvárról?

— Hát hová vinnének? — Aradra fognak bennünket szállítani, az egész csapatot cakkumpakk.

És folyt a szó, a reménykedő beszéd, az álom elrepült a szemekről, melyek előtt a kedves otthoni képek: az asszony, a gyerekek, az aradi utcák és ismerős házak jelentek meg. Ez a reménykedés néhány napig tartott. Ekkor halomra dőltek a felépített, kiefázott légvárak. Azt hallották ugyanis, hogy elmennek ugyan Kolozsvárról, de nem oda, ahová vágytak s ahová tulajdonképpen tartoznak, Aradra, hanem áttelapítik az egész pótcsapatot — Makóra.

Nem szabad kutatnunk, miért történik ez így, hiszen a háborúban mindent alá kell rendelnünk a magasabb szempontoknak. De lehetetlen szótlannul elmennünk a kis esemény mellett, mert az az érzésünk, hogy voltaképpen egészen mindegy volna, magasabb szem-

pontoknak, ha az aradi öreg pótkeretes népfelkelők pótuszáda Makó helyett Aradra jönne. Mennyi boldogság, nyugalom és megelégedés járna ennek a nyomában.

A háború előtt Arad ennek az ezrednek kaszárnyát is akart emelni, ezt az ezredet, tehát Arad is a magáénak tartja. Azért azt hisszük, nem fog süket fülekre találni a mi kívánságunk és kérésünk, amelyet az öreg népfelkelők érdekében most szárnyra bocsátunk. Arad város vezetőségéhez fordulunk e sorokkal, mint ahol tudjuk, hogy minden jogos kérelem meghallgatásra talál. Arra kérjük Arad illetékes köreit és hatóságait, hogy járjanak közbe az illetékes katonai hatóságnál, hogy a Kolozsvárról most Makóra irányított a aradi népfelkelőkből álló csapat állandó tartózkodásra visszakerüljön Aradra. Ezt a törekvést számos családnak imádsága fogja kísérni.

TANÜGY.

(—) Beiratkozás a pozsonyi egyetemre.

A pozsonyi m. kir. Erzsébet-tudományegyetem jog- és államtudományi karán az 1916—17. tanév I. felére a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi miniszter urnak 112824—016. IV. sz. leirata értelmében szeptember hó 30-áig minden külön engedély nélkül lehet beiratkozni. Ezen időn túl a beiratkozásra okt. 6-áig a jog- és állam tudományi kar dékánja október hó 6-ától 14-éig, pedig az egyetem rektora ad külön kérelemre engedélyt. A félévi tandíj annyiszor 3 korona, a hány órát vessz fel a hallgató hetenként. A tandíjmentesség iránti kérvények a fenti beiratkozási határidő alatt adandók be a jogkari dékánhoz. Az előadások október hó 2-án kezdődnek. Az Egyetemi Diákasztal (Mensa Academica) 1916. október hó 1-én nyílik meg. Az egészséges és félmentes helyek iránti kérvények az Egyetemi Diákasztal kormányzó Tanácsához címezendők és az egyetem quastori hivatalához küldendők. Különben írásbeli tudakozásokra a beiratkozással kapcsolatos bármely ügyben, ideértve a lakás kérdést is — részletes felvilágosítást ad az egyetem jogkari dékáni hivatala.

A szerkesztést felad:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az azaz rovat alatt közzétettakért nem vállalunk felelősséget.)
Limbeck János és fia első m. kir. szab. érckoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Özv. Steiner Jakabné szül. Steiner Ilka a saját, egy gyermekei István és László, menyje Steiner Istvánné szül. Mórlecz Vilma, ugyancsak a nagyszámú kiterjedt rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetetlen jó férj, illetőleg drága jó édesatyja, após és rokon

STEINER JAKAB,

folyó évi szeptember hó 21-én, reggeli 1/4 órakor, munkás életének 80-ik, boldog házasságának 45-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát.

A megboldogult drága halott földi maradványai folyó évi szeptember hó 22-én délután 4 órakor fognak Erzsébet királyné-köret 28. számú gyászszobából, az ágostai hitv. evangélikus egyház szertartásai szerint tartandó ima után megáldatni és a felső temetőben lévő családi sírkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Pihenése eszöndez, drága emléke áldott legyen!

Arad, 1916. szeptember hó 21.

Franzeska Bertini.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi október hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy hónapra	2 " 40 " — "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy hónapra	2 " 80 " — "

Tessék mutatványszámot kérni.

VESZEK: babot, kölest, árpát.

Cs. és kir. járványkórház
élelmezési vállalata,
honvédhuszár laktanya.

Telefon szám 670. 4998

Özv. Szalkai Arminné

hímző és fehérnemű üzlete, előnyomda Arad, Weitzer János-u. 13.
(Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék, intézeti és kórházi fehérneműek, legfinomabb anyagból, színes és fehér hímzések, fehérnemű varrások olcsó árban készülnek. — Uul leányok fehérnemű varrás, hímzés és szabás tanítására felvételnek. 3418

Permetező- javítások,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

borszivattyuk,

Patent

tűzifecskendők,

Patent

kályhacsövek,

a legnagyobb fűtőanyag megtakarítással

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyú készítője
Arad, Rákóczi-utca 27.

Erdélyből menekült állatok eladása

és elhelyezése!

A „Hadiállattartó bizottság” által erdélyi menekültektől megvásárolt állatokat az alábbi egységárakon fogja az aradvármegyei m. kir. gazdasági felügyelőség eladni. Az állatok legkisebb árai:

I. osztályú ökrökért	kilogrammonként	4.50 korona
II. " " "	"	4.00 "
III. " " "	"	3.50 "
I. osztályú tehénkért	"	4. — "
II. " " "	"	3.50 "
III. " " "	"	3. — "
Növendék jószágért:		
Tinó	"	3. — "
Úszó	"	2.50 "

Bivalyokért fenti árnál 1 koronával olcsóbban.

Az állatok esetleg tartásra vagy használatra is fognak az erre vállalkozó gazdáknál elhelyeztetni.

Erdeklődők közelebbi felvilágosítás végett forduljanak a m. kir. gazdasági felügyelőséghez (Vármegyház, alispáni hivatal.)

Értesítés!

Az „IBOLYA DORÉ”

készítményeink a mai naptól kezdve a következő árakban kerülnek forgalomba: Ibolya Doré-örém egy tégely K 1.50, Ibolya Doré-szappan 1 darab K 1.50, Ibolya Doré-tej 1 üveg 1.50, Ibolya Doré-hőlgypor 1 doboz K 1.50.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legszébb félföldő fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,

a „Melogen”. Ára 2.40 korona.

Szőrvesztő-Depilator. El kitűnő, a maga nemében páratlan szorral minden alkalattal szőrt aro, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasítással 1 korona.

4 főtől szerek kaphatók a készítőnél Hajós Arpád gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.
Alapítástól 1884. évben az Aradmegyei Kórház számára.

Klink Sándor

Erdély első orgona, zongora készítője és hangolója. Lakik: Arad, Deák Ferenc-utca 15. sz., ajtó 3.

Elvállal mindennemű orgona és zongorajavítását és hangolását

jutányos áron. — Mint erdélyi menekült a nagyérdemű közönség szíves támogatását kéri. 4977

A főter legforgalmasabb helyén

Andrássy-tér 8. számú

háiban egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra

k i a d ó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22.

19647—1916.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a m. kir. Ministerium 2660—1916. M. E. sz. rendeletével az „Olaj és Zsiradékügyi Bizottság” megalakítása tárgyában a következőképp rendelkezett:

A magyar szent korona országainak növényi és állati olajokkal és zsiradékokkal való ellátására zsiradékügyi bizottság alakítottatik. A bizottság megalakítása iránt a kereskedelemügyi miniszter intézkedik.

A bizottság eredményes működése céljára a kereskedelemügyi miniszter elrendelheti, hogy az említett cikkek termelésében és fogyasztásában érdekelt vállalatok üzemét ellenőrizze és evégből az üzleti könyvekbe és levelezésekbe is betekintsen.

A bizottságot ebben a működésében az érdekelt vállalatok kötelesek teljes mértékben támogatni.

Aki az elrendelt bejelentést nem teljesíti, vagy a bizottságnak az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezéseit meg nem tartja, az amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Arad, 1916. augusztus 26.

Green, főkapitány.

Csaka, használt

ólomcsöveket

és egyéb

ólomtárgyakat

megvételre keresünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

22153—1916. kh.

Hirdetmény.

Nap-nap után előfordul, hogy az éjszakai órákban cselédek kocsikban a rendőrkapitányi hivatalhoz bekisérve, kik az utcán csavarogva, korcsmákban, kávéházakban, férfiak és katonák társaságában mulatva találhatók.

Mintán a városi cselédrendtartási szabályrendelet 18. § értelmében este kapuzárás után, vagyis szeptember 29-től április 24-ig 9 óráig, április 24-től szeptember 29-ig pedig 10 óráig a szolgálat és közérkölciség szempontjából cselédnek az utcán tartózkodni tilos s mintán a cselédtervény 30. §-a értelmében a gazda köteles ügyelni arra, hogy cselédje erkölcsös életmódot folytasson, figyelemztetem a cselédtartó gazdákat, a legszigorúbban ügyeljenek arra, hogy cselédek kapuzárás után éjjelente az utcákon, korcsmákban ne csavarogjanak, mert a csavargáson ért cselédek, akik helyben illetőséggel nem bírnak, a kiszabott büntetésen kívül Aradról el fognak toloncoltatni, a cselédtartó gazdák pedig a szabályrendelet értelmében büntettnél fognak.

Kivételt képez az, ha a cseléd színházba vagy mozgófénykép-színházba megy, vagy sürgős ügyben, pld. betegség miatt orvoshoz, vagy valamely sürgős üzenet elhozatala vagy elvittele céljából tartózkodik az utcán s e célból a gazdájától írásbeli engedéllyel bír.

Arad, 1916. szeptember hó 20-án.

Green, főkapitány.

Árverési hirdetmény.

Alulírott h. csődtömeggondok ezennel közhírré teszem, hogy a csődtömeghez tartozó Csene község (Torontál megye vasuti állomás Csene) határában fekvő Gláva majoron f. évi október 8-ának reggel 9 órájkor megtartandó nyilvános árverésen azonnali készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek eladom a következő ingóságokat:

1. 8 db. Bächer-féle 14-es mélyítő eke,
2. 20 db. 1-es Sack-eke
3. 15 db. Bächer-féle 2-ös eke,
4. 3 db. Cultivátor,
5. 1 db. Kühne-féle szögcs henger,
6. 1 db. Croskil-henger
7. 3 db. ruganyos Extirpátor,
8. 1 db. tárcsás borona,
9. 1 db. lógereblye,
10. 10 db. ökörszekér,
11. 4 db. Chormick-féle kévekötő aratógép
12. 1 db. Hoffher-féle tengeri morzsológép
13. 1 db. Clayton-féle cséplőszekrény elevátorral
14. 1 db. 8 HP. Ruston-féle lokomobil,
15. 8 db. igáskocsi
16. 40 db. járom,
17. 10 db. lógós lánc, és különféle gazdasági eszközök.

A csődtömeg az eladó ingóságokért, semmi néven nevezendő szavatosságot nem vállal.

A megvett ingóságok a gazdaságból 8 nap alatt elszállítandók, de a vétel pillanatától kezdve a veszély a vevőt terheli.

A vételi illetéket ugyancsak a vevő viseli.

Az árverés napján kocsi a vasuti állomáson a vevők rendelkezésére áll.

Nagybecskerek, 1916. szeptember hó 18-án.

Dr. Vászits Endre,

nagybecskereki ügyvéd, mint v. h. Winter Fülöp h. csődtömeggondnok.

5005

URANIA SZINHÁZ.

3447

Pénteken és szombaton

az I-ső idei ASTA NIELSEN-film:

Szerelmi ABC.

21494—1916. kh.

Hirdetmény.

Azt tapasztaltam, hogy az érvényben lévő szabályrendelet dacára igen sok kerékpár az adózás alól elvonatott, adójeggyel ellátva mincse, a kerékpár tulajdonosok közül pedig többen az esti órákban felgyújtott lámpa nélkül kerékpárjukat gépjárművel az utcákon és a járókelők testi épségét veszélyeztetik.

Felhívom a kerékpár tulajdonosokat, hogy kerékpárjukra az adójegyet hűsáértalanul kivatásák, mert ellenesetben a kerékpárt tőlük elkoboztatom és ellenük az eljárást folyamathat tétetem — figyelemztetem őket egyidejűleg, hogy felgyújtott lámpa nélkül ne kerékpározzanak, mert tettenérés esetén ellenük a rendőri büntető eljárást indítatom meg.

Arad, szeptember hó 11.

Green, főkapitány.

Tüzifa eladás

waggonfőtelenként.

Bővebb felvilágosítást ad:

Kera János és Trsai

tüzifatelepe

4827

361, állomás Borszeg-B61.

23701—1916.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy f. évi szeptember hó 26-án délelőtt 8 órakor a honvédtusár lakánya előtti téren a es. és kir. temesvári katonai parancsnokság katonai kóvárt tart, mely alkalommal a katonai bizottság az eléje vezetett alkalmas helybeli lovakat, még a nyilvántartó lappal ellátott lovakat is, szabadkézből a kialakuló áron veszik meg és azonnal készpénzzel kifizeti.

Felhívjuk a helybeli kóvárdajdonosokat, hogy az eladni szándékukban levő lovakat a fent megjelölt napon a vásárlási bizottság elé vezessék.

A nyilvántartó lappal ellátott lovak nyilvántartó lapjait a bizottságnak be kell mutatni.

Arad, 1916. szeptember 16-án.

A városi tanács.

Uraságok és kereskedő urak figyelmébe

Hadifoglyoknak

nagyobb mennyiségű töl. vattás kabátok és nadrágok, alsó trikóruhák és munkásbakkancsok kaphatók 35 koronától 50 koronáig párja. Nagyobb rendeléseket ezen cikk elkészítésére alvállal olcsó áron. 5011

Herzfeld Gyula,

Asztalos Sándor-utca.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

As apróhirdetések díja a szavak száma szerint számíttatik.

Minden szó 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.

Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással jelölendők.

A legkisebb hirdetés 80 fillér. Az apróhirdetések előre fizetendők.

A hirdetések elután 1/8 óráig vétetnek fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetése szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

Csinos nőt

házaság céljából megismerkedne ötven évesnél idősebb, menekült állami tisztviselővel. Levelet „Csendes otthon” jelíggel a kiadóba kér. 5002

Levelezés.

Kis Ernő-utca.

Levelet elkérve kaptam. Kérek ismét, de precízebb találkozási hellyel. 4897

Helyik

Jómódu igazán gavalier urlembert segítené egy tisztességes fiatal urasszonykán. Levelet „Nem bánja meg” jelíggel a kiadóhivatal továbbít. 5010

Alkalmazást keres.

Kereskedelmi végzetű

és 3 évi gyakorlattal bíró irodai tanács foglalkozást keres a délutáni órákra. Bővebbet a kiadóhivatalnál. 5006

Intelligens leány

állást keres üzletbe, gyógyszerárba, drogériába mint pénztárnoknő. Cím a kiadóhivatalban. 5009

Nővel

árva magyar kisasszony, intelligens uricsaládkhoz gyermekek mellé ajánlkozik, esetleg elemi iskolás gyermekeket vizsgára előkészít. Címeket a kiadóba kér. 4010

Alkalmazást nyer.

Correspondent keresek

az iskolák megnyitására I—V. közép-osztályba járó gyermekek mellé vidékre. Lehet felsőbb osztályba járó diák, vagy nő is. Cím a kiadóhivatalban. 4981

Ügyvédi irodákba

október elsejére vagy 15-ére hadmentes ügyvédielőt, vagy gyakorlót, megbízható hadmentes írkokot keresek. Dr. Párecz Béla, Batthyány-utca 27. 4989

Jegyzői irodákban

okleveles vagy jártas egyént keresek. Cím: Kőjegyző, Barza, Borosbeszemes mellé. 4988

Egy ügyes fiú

kifutónak, éjjelre, nyomdákban felvétetik.

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet beöltözték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Eladás.

Vidéki iskolás gyermekeknek ellátásra elvállalok. Damjanich-u. 14. 5007

Diákok teljes ellátására

felvétetnek. Csernovics Péter-u. 25. szám alatt. 4994

Ingatlan.

Új, adómentes

3 szobás magánház villany- és vízvezeték bevezetéssel eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 4970

Oktatás.

VII. gimnáziumi leány

elvállal I—VI. osztályig felsőbb leányiskolai vagy gimnáziumi magántanuló éányt teljesen, esetleg egyes tantárgyakból vizsgára előkészíteni. Cím a kiadóhivatalban. 4960

Kiadó lakás.

Egy 3 szobás

modern lakás, minden mellékkeliséggel. Kiadó november 1-re. Kasza-utca 6—7. 4986

Andrássy-tér 6 sz.

alatt egy L. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy üzleti célra igen alkalmas, azonnalra kiadó. Bővebbet a házimesternél.

Gyógyászat.

Dr. Schajkovszky

lábizzadás elleni szere, biztos, kipróbált ártalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban.

Vétel és eladás.

Matt hálószooba-butler

és ebédlő-buterek eladók. Hona-utca 18. szám. 5015

Zöldé fünnepi irodáknyvek

kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésben és könyvnyomdájságban, Szabadság-tér 1. Telefon 303 sz. 611

Taxi eladás.

Az Acsev, alvácái erdőüzlete megkezdli tűzif termékeinek eladását. Selejtmentes bükkszább és dorongfa, waggontételekben megrendelhető az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdőüzletvezetőségénél, Arad, József főherceg-ut 22., földszint. 4366

Vadászfegyver

kétesövű Lancaster disznóbörtökuan, két automatikus g. lyos Winchester céllövő fegyver, s régi fegyverek eladók. Értekezni lehet naponta 2—3 óráig Perényi-utca 14. sz. a házimesternél. 5008

Üzletek.

Jelforgalmu fűszerüzlet

hadbavonulás miatt azonnal eladó. Sarló-utca 1. 5013

40 év óta fennálló

tőforgalmu italmérés a Deák Ferenc-utcában, betegség miatt eladó. Értekezhetni Kurtáknánál, Gróf Tisza István-ut 2. 5014

22 év óta fennálló

jómenetű fűszerüzlet elköltözés miatt eladó. Bővebbet Flórián-u. 11. sz. alatt. 4995

Könyvtár.

Menekült

intelligens család elelmi, ruházati, vagy bármilyen támogatásért esedezik. Szíves érdeklődők címe a kiadóhivatalba kértik.

Az Anusol

aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoid-kupok, azonos összetételük folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Összes Irógépek

felszerelést raktára és javító-műhelye Salacz-utca 3. Telefon 11—41. Irógép-üzlet. 4701

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs—Földes féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue balsamot ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Aradi Ipar- és Népbank pénzváltó üzlete

Báró Bohus-palota, földszint.

Alapított 1869-ben. Saját tőke 7 1/2 millió korona. ::—:: Telefon szám: 100. Sürgőnycim: Iparbank.

Magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték főelárusító helye

Osztálysorsjegyek a jelen VI-ik osztály huzásaira eredeti árban még kaphatók.

Tekintettel arra, hogy a jelen főhuzás nagy nyereményei még nem sorsoltattak ki, ajánljuk VI. osztályu sorsjegyeinket a jelen huzásra, mely folyó hó 19., 21., 22., 23., 25., 26., 27-én és október 3-án lesz még megtartva.

Sorsjegyek árai: egy egész 160 korona, egy fél 80 korona, egy negyed 40 korona, egy nyolczad 20 korona.

Az általunk korábbi huzásokon eladott 12698. számú osztálysorsjegy 600.000 koronát, a 13.232 számú 20.000 koronát, a 34.642 számú 10.000 koronát nyert. Ezenkívül számos 5000, 2000, 1000 és 500 koronás nyereményeket fizettünk ki vevőinknek a most folyó VI. osztály huzásain is.